БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 33 (19.704). • 1987 йил 8 февраль, якшанба • Баҳоси 4 тийин.

УЧИШНИНГ ИККИНЧИ КУНИ

Учишни бошқариш маркази, 7 февраль (ТАСС). Юрий Романенко билан Александр Лавейкин бошқараётган «Союз ТМ-2» космик кемаси Москва вақти билан соат 11 гача Ер атрофини 23 марта айланиб чиқди.

Экипаж кеманинг ичидаги системаларни ва унинг бўлмалари герметиклигини текшириш юзасидан белгилаб қўйилган операцияларни бажарди. «Мир» — «Прогресс—27» орбитал комплекси билан олисдан яқинлашув маневрлари ўтказилди.

«Союз ТМ-2» кемасининг орбитасига тузатиш киритилганидан кейин унинг параметрлари қуйидагича:

— Ер юзидан максимал олислиги 308 километр;

— Ер юзидан минимал олислиги — 269 километр;

— айланиш даври— 90,1 минут;

— оғиши — 51,6 градус.

Белгиланган программага мувофиқ бугун «Союз ТМ-2» транспорт кемасини синаш ва «Мир» станцияси билан туташтиришга тайёргарлик кўриш ишлари давом эттирилади.

Телеметрия ахбороти ва экипажнинг маълумотларига кўра учиш нормал давом этмоқда. Космонавтлар Романенко билан Лавейкин ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар.

ЛОЙИҲА

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

Ушбу Қонун СССР Конституциясига мувофиқ, давлат корхоналари (бирлашмалари) хўжалик фаолиятининг иқтисодий ва ҳуқуқий асосларини белгилаб беради, саноатда, қурилишда, агросаноат комплексида ва бошқа тармоқларда ишлаб чиқариш воситаларига давлат (умумхалқ) эгалигини мустаҳкамлайди, корхонани бошқаришда, давлат ва жамоат ишларини ҳал этишда меҳнат коллективларининг қатнашиш имкониятларини кенгайтиради. Қонун яхлит бир бутун бўлмиш халқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг муҳим вазифаларини ҳал этишда марказлаштирилган асосларни чуқурлаштиради, бошқариш иқтисодий методлари кучайтирилишини, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашдан кенг кўламда фойдаланилишини, демократик асослар кенгайтирилишини ва ўзини-ўзи бошқариш ривожлантирилишини кўзда тутади, корхоналар (бирлашмалар) билан давлат ҳокимияти ва бошқариш органлари ўртасидаги муносабатларни белгилаб беради.

1. КОРХОНА (БИРЛАШМА) — ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ АСОСИЙ БЎҒИНИ

1-МОДДА. ДАВЛАТ КОРХОНАСИ (БИРЛАШМАСИ) ВА УНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

1. Давлат корхоналари (бирлашмалари) кооператив корхоналар билан бир қаторда яхлит халқ хўжалик комплексининг **асосий бўғинидир.** Мамлакатнинг иқтисодий потенциалини ривожлантиришда ва социализм даврида ижтимоий ишлаб чиқаришнинг олий мақсадига —одамларнинг ортиб бораётган моддий ва маънавий эҳтиёжларини жуда тўлиқ қондиришга эришишда корхоналар (бирлашмалар) асосий роль ўйнайди.

Ушбу Қонун давлат корхоналари ва бирлашмаларини (бундан буён корхоналар, деб аталади, бирлашмаларнинг хусусиятлари тўғрисида гап борадиган ҳоллар бундан мустасно) ташкил этиш ва уларнинг фаолияти асосларини, ҳуқуқий мавқеини белгилаб беради.

2. Давлат корхонасида меҳнат коллективи хўжайин сифатида умумхалқ мулкидан фойдаланиб, халқ бойлигини яратади ва кўпайтиради, жамият, коллектив ва ҳар бир ходимнинг манфаатлари қўшиб олиб борилишини таъминлайди. Корхона социалистик товар ишлаб чиқарувчи бўлиб, маҳсулот ишлаб чиқаради ва реализация қилади, план ҳамда шартномаларга мувофиқ, тўла хўжалик ҳисоби, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўзини-ўзи бошқариш шартлари асосида ишларни бажаради ва хизмат кўрсатади.

Корхона саноатда, қишлоқ хўжалигида, қурилишда, транспортда, алоқада, фан ва илмий хизмат кўрсатишда, савдода, моддий-техника таъминотида, хизмат соҳаси ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ўз фаолиятини амалга оширади. Корхона бир вақтнинг ўзида бир қанча фаолият турларини (аграр-саноат, савдо-саноат, саноат-қурилиш, илмий-ишлаб чиқариш фаолияти ва бошқа фаолиятларни) олиб бориши мумкин.

Корхона юридик шахс бўлиб, умумхалқ мулкининг алоҳида қисмига ва мустақил балансига эга бўлади.

3. Корхонанинг **асосий вазифаси** халқ хўжалиги ва гражданларнинг у ишлаб чиқарадиган маҳсулотга, жуда кам сарф-харажат қилган ҳолда юксак истеъмолчилик хусусиятларига эга бўлган ишлар ва хизматларга нисбатан ижтимоий эҳтиёжларини бутун чоралар билан қондиришдан, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга қўшиладиган ҳиссани оширишдан ҳамда мана шу асосда ўз коллективи ва унинг аъзолари фаровонлигини ўстиришни таъминлашдан иборатдир.

Истеъмолчининг талаблари корхона учун мажбурий, шу талабларнинг тўла-тўкис ва ўз вақтида қондирилиши эса — ҳар бир меҳнат коллективи фаолиятининг олий мазмуни ва нормасидир.

Корхона ўзининг асосий вазифасини амалга ошириш учун:

Ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва унинг самарадорлигини оширишни, интенсивлашни, фан-техника ютуқларидан фойдаланишни жадаллаштириш асосида фойда (даромад) кўпайишини, меҳнат унумдорлиги ўсиши ҳамда ресурслар тежалиши кўпайтирилишини;

Коллективнинг социал ривожланишини, серунум меҳнат учун қулай имкониятлар яратилишини, меҳнатга қараб тақсимлаш, социал адолат принципи изчил амалга оширилишини, инсон атрофидаги табиий муҳит муҳофаза қилиниши ва яхшиланишини;

Умумхалқ мулкидан омилкорлик билан фойдаланишдан ҳар бир ходимнинг чуқур шахсий манфаатдорлигини, унинг коллектив ва давлат ишларига узвий дахлдорлигини вужудга келтирувчи меҳнат коллективининг ўзини-ўзи бошқаришини таъминлайди.

2-МОДДА. КОРХОНА ФАОЛИЯТИ ПРИНЦИПЛАРИ

1. Корхона фаолияти Коммунистик партия ва Совет давлати иқтисодий сиёсатини рўёбга чиқаришнинг ғоят муҳим воситаси сифатида иқтисодий ва социал ривожланиш **Давлат плани асосига** қурилади. Корхона контрол рақамларга, узоқ муддатли иқтисодий нормативларга, давлат буюртмаларига, шунингдек, истеъмолчиларнинг буюртмаларига мувофиқ планларни ишлаб чиқади ва шартномалар тузади.

2. Корхона **тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш принциплари** асосида иш кўради. Корхонанинг ишлаб чиқариш, социал фаолияти ва меҳнатга ҳақ тўлаш меҳнат коллективи ишлаб топган маблағлар ҳисобидан амалга оширилади. Корхона маҳсулотни (ишлар, хизматларни) реализация қилишдан олинган маблағдан ўзининг моддий харажатларини қоплайди. Фойда ёки даромад корхона хўжалик фаолиятининг умумлашма кўрсаткичидир. Фойда (даромад) нинг бир қисмидан корхона бюджет, банклар ва юқори органлар олдидаги мажбуриятларини бажариш учун фойдаланиши керак. Қолган қисми унинг тўла тасарруфига ўтади ва меҳнат ҳақи маблағлари билан бирга **коллективнинг хўжалик ҳисоби даромадини** ҳосил қилади, бу эса корхона ҳаёт фаолиятининг манбаи бўлади.

3. Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш шароитида корхона фаолияти **социалистик ўзини-ўзи бошқариш** принципига мувофиқ амалга оширилади. Корхонада тўла ҳуқуқли хўжайин бўлмиш меҳнат коллективи ишлаб чиқариш ва социал ривожланишга доир барча масалаларни мустақил ҳал этади. Корхона ишидаги ютуқлар ва нуқсонлар коллектив хўжалик ҳисоби даромадининг даражасига, ҳар бир ходимнинг манфаатига бевосита таъсир қилади.

4. Корхона фаолиятида жуда кам сарфлар билан самарали юқори сифатли ва рақобатчиликка қодир маҳсулот (ишлар, хизматлар)га истеъмолчиларнинг эҳтиёжини жуда тўлиқ қондириш учун **социалистик мусобақанинг** ғоят муҳим формаси сифатида корхоналар ўртасидаги **иқтисодий мусобақанинг** роли кучаяди. Камроқ харажат қилиб энг яхши маҳсулот ишлаб чиқариш (ишлар, хизматлар)ни бажариш ва реализация қилишни таъминлаган корхона кўпроқ хўжалик ҳисобидан даромад олади ҳамда ўзининг ишлаб чиқариш ва социал ривожланишида ва ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашда афзалликка эга бўлади.

Давлат муайян турдаги маҳсулот ишлаб чиқарувчи (ишлар, хизматларни бажарувчи) сифатидаги танҳо мавқеини чеклаб, корхоналар ўртасидаги иқтисодий мусобақани бутун чоралар билан ривожлантириш учун планлаштиришдан фойдаланади, конкурс лойиҳалари ва ишлаб чиқаришни, молия-кредит воситаларини ва нархларни кенг қўлланади.

5. Корхона **социалистик қонунчилик** асосида иш кўради. Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш шароитида корхонага ўз фаолиятини амалга ошириш учун кенг **ҳуқуқлар бериб қўйилади** ва у барча ишлаб чиқариш ва социал масалалар юзасидан қонунларга хилоф бўлмаган қарорларни қабул қила олади.

Корхона давлат манфаатлари ва гражданларнинг ҳуқуқларига риоя этилиши учун, социалистик мулкнинг сақланиши, қабул қилинган мажбуриятлар бажарилиши ва зарар кўрмасдан ишлаш учун **тўла жавобгар** бўлади, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлайди.

6. Давлат корхонанинг мажбуриятлари юзасидан жавоб бермайди. Корхона давлатнинг, шунингдек, бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг мажбуриятлари юзасидан жавоб бермайди.

3-МОДДА. КОЛЛЕКТИВНИНГ ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ ДАРОМАДИ ВА УНИ ТАҚСИМЛАШ

1. **Коллективнинг хўжалик ҳисоби даромади** корхонани ишлаб чиқариш ва социал жиҳатдан ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлаш манбаи бўлиб, корхона тасарруфида бўлади, **мустақил равишда фойдаланилади ва олиб қўйилиши мумкин эмас.**

Иш ҳақи фонди ва иқтисодий рағбатлантириш фондлари ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш; социал ривожланиш: моддий рағбатлантириш фондлари ва молиявий резерв ёки худди шундай мақсадлардаги бошқа фондлар нормативлар бўйича хўжалик ҳисоби даромадидан ҳосил қилинади. Корхонада валюта ажратмалари фонди ҳам тузилади.

2. Корхона иш **ҳақи фондидан** тариф ставкалари, мансаб окладлари юзасидан меҳнатга ҳақ тўлаш, шунингдек, қўшимча ва устама ҳақлар тўлаш учун фойдаланади.

Моддий рағбатлантириш фонди мукофотлар тўлаш, тақдирлаш, моддий ёрдам бериш ва меҳнат коллективининг бошқа эҳтиёжлари учун сарфланади.

Корхонада иш ҳақи фонди ва моддий рағбатлантириш фонди ўрнига **меҳнатга ҳақ тўлаш** фонди тузилган тақдирда бу фонд меҳнат натижалари учун ходимларга барча тўловларнинг ягона манбаи бўлиб хизмат қилади.

3. Корхона **ишлаб чиқаришни; фан ва техникани ривожлантириш фондидан** илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларини маблағ билан таъминлаш, замонавий техника негизида асосий фондларни янгилаш ва кенгайтириш, ўз оборот маблағларини ўстириш учун, шунингдек, ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг бошқа мақсадлари учун фойдаланади.

Корхона амортизация ажратмаларининг жами маблағларидан мустақил фойдаланиб, уни ишлаб чиқариш, фан ва техникани ривожлантириш фондига ёки худди шундай мақсадлардаги бошқа фондга сарфлайди. Корхона ишлаб топилган маблағлар ҳисобидан барча турдаги ремонт ишларини бажаради.

4. Меҳнат коллективи **социал ривожланиш фондидан** социал-маданий соҳанинг моддий-техника базасини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, унинг объектларини яхши сақлаш, соғломлаштириш, маданий-оммавий тадбирларни ўтказиш ҳамда бошқа социал эҳтиёжларни қондириш учун фойдаланади. Корхона меҳнат коллективининг розилиги билан худди шу мақсадлар учун моддий рағбатлантириш фонди маблағларининг бир қисмини ҳам сарфлаш ҳуқуқига эга.

4-МОДДА. КОРХОНАНИНГ МОДДИЙ-ТЕХНИКА БАЗАСИ ВА МАБЛАҒЛАРИ

1. Асосий фондлар ва оборот маблағлари, шунингдек, бошқа молиявий ресурслар корхонанинг моддий-техника базаси ва маблағларини, яъни унинг бошқарувида бўлган мулкни ташкил этади.

(Давоми тўртинчи бетда).

САВДО-СОТИҚ ПРОБЛЕМАСИНИ ТЕЗРОҚ ҲАЛ ЭТАЙЛИК

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. А. Громико ўтган ҳафтада Москвадаги баъзи савдо корхоналарини бориб кўрди. Красногвардейский районидаги Москва савдо бошқармасининг 40-универмагида ва Тушино районидаги 4-универсамда савдо ходимлари ва харидорлар билан бевосита пештахталар олдида учрашув ва суҳбатлар бўлиб ўтди.

Савдо корхоналарининг ходимлари ва харидорлар москваликлар КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми қарорларини баланд руҳ билан кутиб олганликларини ва шу қарорларни амалга ошириш учун ҳамма ишларни қиламиз, деб ваъда берганликларини таъкидладилар.

Савдо вакиллари ва истеъмолчилар мамлакатдаги қайта қуриш ҳозирнинг ўзидаёқ ижобий натижалар бераётганини уқтирдилар. Шу билан бирга одамлар Совет давлати турмушининг барча соҳаларида олдинда ҳали кўп ишлар турганини тушунадилар. Бу эса аҳолини саноат ва озиқ-овқат моллари билан таъминлашга ҳам, бу молларнинг сифатини яхшилашга ҳам, шунингдек, хизмат кўрсатиш маданиятини оширишга ҳам тааллуқлидир. Бунда улар мамлакатда ишлаб чиқарилаётган кўпгина саноат ва озиқ-овқат молларининг сифати чет эллардан келтирилаётган товарлардан ҳали ҳам паст эканлиги ҳақида гапирдилар.

Харидорлар жиддий камчиликка — ишлаб чиқариш билан савдо-сотиқ ўртасида бевосита алоқанинг сустлигига эътиборни қаратдилар. Ишлаб чиқарувчидан тортиб харидоргача алоқанинг кўп поғонали бўлиши кутилмаган оқибатларга олиб келмоқда: талаблар суст ҳисобга олинмоқда, эскириб қолган модель ва типдаги моллар, турли ёшдаги одамларга мўлжалланмаган буюмлар ишлаб чиқарилмоқда, аҳолига йилнинг айни муайян даври учун зарур бўлган мавсумий молларни тайёрлаш тўхтаб қолмоқда ва кечиктирилмоқда.

Кўпгина таклифлар тайёрловчидан истеъмолчигача бўлган йўлни имкони борича қисқартиришга тааллуқли бўлди. Бунда, айниқса, умумий овқатланиш билан боғлиқ корхоналар ўз маҳсулотининг қадоқланишига зўр эътибор беришлари муҳим. Умуман қадоқлаш энг ўткир муаммолардан бири бўлиб, у озиқ-овқат саноатининг ғоят йирик саноат корхоналарида ҳам йўл қўйиб бўлмайдиган ҳолатдадир.

Суҳбатлар вақтида, шу жумладан, магазинларнинг раҳбар ходимлари билан бўлган суҳбатлар чоғида савдо-сотиқда бевосита банд бўлган ходимларга алоқадор социал-маиший масалалар тилга олинди. Масалан, савдо ходимлари учун деярли уй-жойлар ажратмаётган район ижроия комитетларининг иши ҳақли таъналарга сабаб бўлмоқда. Шу ходимларнинг фарзандлари пионер лагерларига ва ўзлари эса дам олиш уйларига боришлари учун йўлланмалар ҳақида гап борганида, улар оғир аҳволга тушиб қоладилар, чунки магазинларнинг касаба союз ташкилотлари одатда сон жиҳатидан кичик бўлади, ўз пансионатларини қуришга уларнинг қурби етмайди, бошқа идораларнинг дам олиш уйлари ва санаторийлари мавжуд бўлган курортларга кам йўлланма оладилар.

А. А. Громико меҳнаткашлар билан бўлиб ўтган учрашувлар чоғида совет раҳбарлари халқнинг турмуш даражасини ва фаровонлигини ошириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилишни ўзларининг энг муҳим мақсадларидан бири, деб ҳисоблаётганликларини таъкидлади. Маҳсулот сифатини ошириш проблемаси ҳозир ҳам диққат марказида турибди, бу эса КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг нутқларида бир неча бор таъкидланди. Социалистик давлат гражданлари турмушининг ҳамма соҳаларини, шу жумладан, аҳоли талабини ҳисобга олган ҳолда савдо соҳасини ҳам қайта қуриш—тарихий аҳамиятга молик вазифа бўлиб, партия ва совет халқи шу вазифани ҳал этиш йўлида меҳнат қилмоқда.

(ТАСС).

ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЧУҚУРЛАШТИРАЙЛИК, ХАЛҚ БАХТ-САОДАТИ УЧУН МЕҲНАТ ҚИЛАЙЛИК

КПСС Марказий Комитети секретари А. П. Бирюкова 2—7 февраль кунлари Ўзбекистонда бўлди. У республика партия ташкилотининг КПСС XXVII съезди, партия Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосида ишлаб чиқаришни интенсивлаш ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш сифатини ошириш, хизмат соҳасини ривожлантириш борасидаги фаолияти билан, республикадаги қайта қуриш жараёнининг бориши билан танишди.

А. П. Бирюкова Тошкентдаги тўқимачилик комбинатида, «Узбектекстильмаш», «Қизил тонг», В. П. Чкалов номли ишлаб чиқариш бирлашмаларида, бадиий буюмлар фабрикасида, чинни заводида, Фарғона пойабзал фабрикасида, Марғилон шойи комбинатида, Наманган аврли шойи газламалар комбинатида, Чирчиқдаги «Трансформатор» бирлашмасида ва «Ғунча» тикувчилик фабрикасида бўлди. КПСС Марказий Комитетининг секретари бир қанча давлат ва кооператив савдо ҳамда маиший хизмат корхоналарини, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини бориб кўрди.

Меҳнат коллективларида, партия, совет ва хўжалик кадрлари билан бўлган суҳбатлар чоғида бозорга хилма-хил молларни кўплаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш билан алоқадор масалалар ҳақида гаплашилди, енгил ва маҳаллий саноат, савдо ташкилотлари ўтган йилги план топшириқларини бажармаганлиги сабаблари таҳлил этилди. У аҳоли билан бўлган кўпдан-кўп учрашувларда гражданларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини суриштирди.

«Қизил тонг» тикувчилик бирлашмасини, «Ғунча» фабрикасини, Тошкент моделлар уйини бориб кўриш пайтида А. П. Бирюкова кийим-кечакнинг баъзи янги моделлари ҳақида ижобий фикр билдирди, уларнинг юксак эстетик ва истеъмол хусусиятларини таъкидлади. Шу билан бирга у яхши маҳсулотлар кўпинча ишлаб чиқаришга ҳаддан ташқари суст жорий этилаётганини уқтириб ўтди. Айни вақтда кишининг кўзини қувонтирмайдиган эскирган моллар оқими ҳали ҳам тугамаяпти.

КПСС Марказий Комитетининг секретари «Қизил тонг» меҳнатчилари билан бирлашмада давлат қабулини жорий этиш тўғрисида суҳбатлашганида бу тадбирнинг ҳаётий зарурлигини таъкидлади. Давлат қабули коллектив олдига бирталай мураккаб масалаларни қўйиши ўз-ўзидан равшан. Бироқ, шундай қилмай туриб, вужудга келган вазиятда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифатини кескин оширишга умид боғлаш қийин.

А. П. Бирюкова ихтисослаштирилмаган корхоналарда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш проблемасига катта эътибор берди. У Чирчиқ «Трансформатор» заводида мана шундай маҳсулотлар виставкасига қўйилган буюмлар билан танишганида, Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси тақдим этган намуналарни кўздан кечирганида, маҳсулотларнинг тури жуда камлигини, кўпгина буюмларнинг ташқи кўриниши хунук ва техникавий даражаси паст эканини кўрсатиб ўтди. Халқ истеъмоли молларининг турларини кўпайтириш ва истеъмол хусусиятларини ошириш — КПСС XXVII съезди маъқуллаган социал программанинг энг муҳим вазифаси эканлиги таъкидланди. Шу сабабли халққа аталган моллар ишлаб чиқаришга қандайдир иккинчи даражали вазифадек муносабатда бўлишни ўзгартириш пайти келди. «А» группаси корхоналаридаги мавжуд ишлаб чиқариш-техника базаси бу ерда техникавий жиҳатдан мураккаб рўзғор буюмларини юқори сифат даражасида кўп миқдорда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш имконини беради.

А. П. Бирюкова Ўзбекистон давлат савдоси корхоналарини бориб кўрганида, шундай деб таъкидлади: бу корхоналарни қайта қуриш учун катта иш қилиниши керак. Аҳолининг талаб-эҳтиёжларини жуда чуқур ўрганган тақдирдагина, саноат билан шу талабга аниқ мувофиқ тарзда шартнома тузиб, талабномаларни ошириб ҳам, камайтириб ҳам юбормаган тақдирдагина, товар обороти планини бажаришга эришиш мумкин. Савдо тармоғини янада ривожлантириш, шу жумладан, фирма магазинлари ва «Мода» магазинлари сонини кўпайтириш зарур. Шартномавий нархларнинг рағбатлантирувчилик ролини ошириш, товар ресурсларидан янада омилкорлик билан фойдаланиш муҳимдир.

А. П. Бирюкова Тошкент чинни заводида, бадиий буюмлар фабрикасида ишчилар ошхоналари ва буфетларининг яхши ишлаётганини уқтирди. Шу билан бирга бир қанча корхоналарда меҳнатчиларни овқатлантиришни ташкил этиш замонавий талабларга мувофиқ эмас.

А. П. Бирюкова Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги коллегиясининг кенгайтирилган мажлисида қатнашиб, катта нутқ сўзлади.

7 февралда республика партия-хўжалик активлари билан учрашув бўлди.

Учрашувни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев кириш нутқи сўзлаб очди.

Учрашувда А. П. Бирюкова нутқ сўзлади.

КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. БИРЮКОВА нутқи

Ҳурматли ўртоқлар!

Аввало сизларга Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетидан самимий салом топширишга ижозат бергайсизлар.

Биз, ҳаммамиз, КПСС Марказий Комитети январь Пленумидан, унда қабул этилган новаторлик қарорларидан олинган таассурот билан яшаб турибмиз, десам, ҳамманинг кайфиятини изҳор этган бўламан, деб ўйлайман. Пленум партиямиз, бутун совет халқи ҳаётида бениҳоя зўр сиёсий аҳамиятга молик воқеа бўлди, деб тўла ҳуқуқ билан айтиш мумкин.

Ўртоқ М. С. Горбачев докладида, Пленумнинг бошқа ҳужжатларида Марказий Комитетнинг 1985 йил апрель Пленумидан аввалги даврда совет жамиятида вужудга келган вазият чуқур, холисона ва мардона таҳлил этиб берилди, қайта қуришга ҳамда партия XXVII съезди қарорларини бажаришнинг дастлабки якунларига принципиал ва атрофлича баҳо берилди, кадрларга оид сиёсатнинг барча партия, давлат ва жамоат ташкилотлари ҳал этиши лозим бўлган вазифалари аниқ таърифланди.

Хўш, январь Пленумининг қарорларидан партия ташкилотлари ва комитетлари, ҳар бир коммунист учун келиб чиқадиган хулосалар нималардан иборат?

Партия, жамиятимизнинг барча соғлом кучлари қайта қуриш тарафдори эканликларини Пленум яққол намойиш қилди. Совет кишилари ўзларининг ҳаётий режаларини, умуман мамлакат ва социализм тақдирини, давлатимизнинг халқаро мавқеини, Ер юзидаги тинчлик истиқболларини қайта қуриш билан боғламоқдалар. Бизнинг бундан бошқа йўлимиз бўлиши мумкин эмас. Шу сабабли, қайта қуриш керакми ёки керак эмасми, биз ишни суст олиб боряпмизми ёки ҳаддан ташқари қаттиқ кетяпмизми, деган мавзудаги мунозарага чек қўйилиши керак.

Агар бирон-бир кимса, қайта қуриш узоққа бормайди, бир оз қараб, кутиб турсак, ҳамма нарса яна ўз аслига қайтади, деб умид қилаётган бўлса, жуда қаттиқ янглишади. Қайта қуриш ҳозирнинг ўзидаёқ реаллик бўлиб қолди, турмушнинг кўпгина соҳаларида яхшилик сари бўлаётган ўзгаришлар очиқ-равшан кўриниб турибди. Пленум партиянинг бундан буён ҳам шу йўлдан бораверишга, жамиятимизни тубдан янгилаш жараёнини энига ва бўйига кенгайтираверишга азму қарор берганини таъкидлади.

Пленум ҳужжатларида барча коммунистлар учун, айниқса, раҳбар коммунистлар учун чиқариб олиниши зарур бўлган иккинчи энг муҳим хулоса — биз ҳаммамиз ишлашимиз лозим бўлган шароитнинг ўзига хослигини аниқ уқиб олишдан иборат.

Мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини ҳал этиш, қайта қуришни таъминлаш тузумимизнинг бош кучи-халқни ҳамма ишларга тобора кенг ва актив жалб этишни талаб қилади, бинобарин, совет жамиятини жиддий равишда, чуқур демократлаштиришни талаб қилади.

Танқид ва ўз-ўзини танқид, ошкоралик, омманинг назорати, партия ички демократияси — мана шуларнинг ҳаммаси жамиятимизга нурдек, ҳаводек зарур. Давлат ва партия ички турмушида демократия бўлмаса, ўтмиш хатолари такрорланмаслигининг мустаҳкам кафолати бўлмайди, биз ўртага қўяётган жуда катта вазифаларни ҳал этишда омманинг чинакам ижодий, манфаатдор иштирокига эришиб бўлмайди.

Партия комитетлари, барча кадрлар чуқурлашиб бораётган демократия шароитида ишлашни ўрганишлари керак. Бундай қилиш осон бўлмаслиги равшан. Партия, совет, хўжалик ходимларимизнинг анчагина қисми бошқача, очиғини айтганда, шу нуқтаи назардан қараганда, ноқулай вақтда шаклланганлар. Шунинг учун ҳам демократия шароитида меҳнат қилиш илми ва маҳорати эгаллаш зарур. Оғизда эмас, балки амалда раҳбарликнинг, ишнинг, одамлар билан муносабатнинг демократик услубини ўтказувчилар бўлиш керак. Бу—кадрларни қайта қуришнинг энг муҳим мезонларидан биридир, ўртоқлар.

Пленум қайта қуриш шароитида партиянинг кадрлар сиёсати муфассал программасини ишлаб чиқди. Мамлакатдаги барча партия ташкилотлари каби сизларнинг партия ташкилотингиз ҳам республикадаги вазият хусусиятларини эътиборга олиб, шу программани турмушга татбиқ этиш соҳасидаги конкрет тадбирларни амалга ошириши лозим.

Маълум сабабларга кўра, кадрлар проблемасини ҳал этиш Ўзбекистон учун алоҳида аҳамиятга эга. Айни кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишнинг ленинча принциплари ва нормаларини бузиш ҳоллари яқин ўтмишда республикада оммавий равишда қўшиб ёзиш, порахўрлик, социалистик мулкни ўғирлаш, ошна-оғайнигарчилик, партия билетини чўнтагига солган республиканинг янгича «ҳокимлари»ни кўкларга кўтариб мақташ сингари ярамас ҳодисалар тарқалганлигининг асосий сабабларидан бири бўлди.

(Давоми иккинчи бетда).

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ Б. Л. ТОЛСТИХНИ СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ҲАМДА СССР ФАН ВА ТЕХНИКА ДАВЛАТ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ ҚИЛИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Борис Леонтьевич **Толстих** СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ҳамда СССР Фан ва техника давлат комитетининг раиси қилиб тайинлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. ГРОМИКО.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1987 йил 6 февраль.

Авиаторлар байрами

Граждан авиацияси ходимлари ўн иккинчи беш йиллик иккинчи йилининг топшириқларини бажаришга ғайрат билан киришдилар. Ўтган йили 115 миллиондан ортиқ пассажир ва уч миллион тоннадан кўп юк ташилди. 6 февраль куни Аэрофлот кунига бағишланиб Москвада ўтказилган тантанали йиғилишда ана шулар ҳақида гапирилди.

КПСС Марказий Комитети секретари А. И. Лукьянов, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимлари, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, таниқли олимлар, тармоқ илғорлари президиумга чиқадилар.

СССР граждан авиацияси министри Б. П. Бугаев доклад қилди.

Йиғилганлар Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига қабул қилинган тиғиз топшириқлар ва социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун бутун куч-ғайратлари, билим ва тажрибаларини сарфлайдилар, деб ваъда бердилар.

(ТАСС мухбири).

ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЧУҚУРЛАШТИРАЙЛИК, ХАЛҚ БАХТ-САОДАТИ УЧУН МЕҲНАТ ҚИЛАЙЛИК

(Боши биринчи бетда).

Аҳолининг бир қисми ўртасида миллатчилик ва диндорлик қабилидаги ғоявий беқарорликлар ёйилишининг, айрим меҳнаткашларда лоқайдлик туйғулари вужудга келишининг манбаларини асосан шу нарсадан қидирмоқ керак.

Республиканинг янги раҳбарлари ўтмишнинг, шу жумладан, кадрлар сиёсати соҳасида ҳам оғир саркитни бартараф этиш борасида кўп куч-ғайрат сарфламоқдалар. Яхшилик сари ўзгариш рўй бера бошлади. Республикангизда бўлган вақтимизда бунга ишонч ҳосил қилдик. Бироқ И. Б. Усмонхўжаев КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида сўзлаган нутқида уқтириб ўтганидек, ҳозирча дастлабки қадамларгина қўйилди.

КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми ҳужжатлари қайта қуришда ва бутун кадрлар сиёсатида, кадрларга доир ишда Ўзбекистон Компартиясига, унинг барча ташкилотлари ва комитетларига яхши омил бахш этишига аминман.

Сизларга, республиканинг партия ва совет раҳбарларига фақат шуни эслатиб ўтмоқчиман, ўзларингиз ўзингизни қайта қурганингиздагина бошқалардан ишни қайта қуришни талаб қилиш учун маънавий ҳуқуққа эга бўласизлар. Қайта қуришни ҳар ким ўзидан — Пленумнинг бу талаби меҳнат коллективидан ва бошланғич партия ташкилотидан тортиб КПСС Марказий Комитети ва СССР ҳукуматигача, республикалар Компартияларининг ҳар бир Марказий Комитетигача — ҳар бир коммунист учун, ҳар бир партия бўғини учун муқаррар қонундир.

Экономика қайта қуриш жабҳасининг асосий участкаси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. М. С. Горбачев январь Пленумидаги докладида партиянинг, бутун халқнинг иқтисодий ва социал ривожланиш планларини бажариш соҳасидаги ишини атрофлича таҳлил этди. Хулоса қилиб айтганда, саноатни, транспортни, агросаноат комплексини, социал соҳани ривожлантиришдаги муайян ижобий силжишлар яққол кўриниб турибди. Шу билан бирга агар эришилган натижалар кечаги кун позицияларидан, ўтмиш позицияларидан баҳоланмай, балки партия белгилаб берган планлар, халққа берилган ваъдалар асосида баҳоланадиган бўлса, биз ҳозирча қайта қуришнинг энг бошланғич даврида турибмиз, деган хулосага келиш мумкин.

Халқ хўжалигимиздаги ижобий ўзгартишлар ҳали барқарорлик, зарур даражада мустаҳкам характер касб этгани йўқ. Бу йилги қаҳратон ва бўронли январь буни яна бир бор очиқ-равшан эслатиб қўйди. Биз халқ хўжалигида тўпланиб қолган муаммолар юки нақадар оғир эканини, тараққиётнинг теран, интенсив омилларини ҳаракатга келтириш, экономикани чинакамига жўшқин, муттасил ўстиришга эришиш учун бутун ишимизни нақадар кучайтиришимиз кераклигини яна бир бор яққол ҳис этдик.

Биз Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришга ҳам ана шундай талабчанлик мезонлари билан назар ташлашимиз лозим, деб ўйлайман. Ўтган йилнинг якунлари сизлар кўрган тадбирларнинг самарадорлиги ҳали унчалик кўп эмаслигидан далолат бериб турибди. Саноатдан ташқари республика иқтисодий тараққиёти асосий кўрсаткичларининг ўсиш суръатлари беш йиллик планда 1986 йил учун белгиланганидан пастроқ бўлди.

Саноатда ҳам маҳсулот реализация қилиш умумий ҳажми юзасидан белгиланган план бажарилган бўлсада, маҳсулот етказиб бериш бўйича олинган мажбуриятларни ҳисобга олганда уни реализация қилиш плани бажарилмай қолди. Бу план 98 процент бажарилди— у иттифоқдош республикалар бўйича энг паст кўрсаткичлардан биридир. Ҳар уч корхонанинг бири шу кўрсаткич юзасидан берилган топшириқларни уддалай олмади. Интенсив омиллар жуда суст, очиғини айтганда, тошбақа юриш суръатлари билан ишга солинмоқда. Ўтган йили саноат маҳсулотини кўпайтиришнинг ярмидан сал кўпроғи меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига олинди, ҳар беш корхонанинг бири меҳнат унумдорлигини ўстириш топшириқларини уддалай олмади. Кейинги икки йилда ишга туширилган ва реконструкция қилинган саноат объектларининг 75 проценти лойиҳа қувватлари даражасига чиқиб олмади ёки улардан кўпларининг ўзлаштириш муддатлари гарчи тугаган бўлсада, улардан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти.

Республика агросаноат комплексидаги аҳвол ташвишланарлидир. 1986 йилда қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти ўн биринчи беш йилликдаги ўртача йиллик даражадан 4,7 процент, деҳқончилик маҳсулоти 5,3 ва чорвачилик маҳсулоти 3,5 процент кам етиштирилди.

Республикангизнинг энг асосий белгиловчи маҳсулоти — пахта етиштириш кескин камайганлиги, айниқса, ташвишлидир.

Социал соҳани ривожлантиришга муносабатда ҳам ҳозирча туб бурилиш рўй бергани йўқ. Уй-жой 1985 йилга нисбатан камроқ топширилди. Мактабгача тарбия муассасаларини фойдаланиш учун топшириш плани бажарилмади. Аҳоли структурасида болаларнинг улуши мамлакатдаги энг юқори даражалардан бирида турган, болаларни мактабгача тарбиялаш муассасалари билан таъминланиш эса энг паст даражалардан бирида бўлган республикада мана шундай манзара вужудга келганлиги ажабланарлидир.

Хуллас, ўртоқлар, республика халқ хўжалигидаги қайта қуриш ҳаддан ташқари секинлик билан бормоқда. Назаримда, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Совети бу аҳволнинг сабабларини жиддий ўрганиб чиқишлари, республиканинг салмоқли ишлаб чиқариш ва фан-техника имкониятларини, унинг жуда бой меҳнат ва табиий ресурсларини тўла-тўкис ишга солиш учун зарур чораларни кўришлари лозим.

Иқтисодий ва социал сиёсатнинг энг муҳим вазифаларидан бири— аҳолини хилма-хил моллар ва хизматлар билан таъминлаш вазифаси республикангизда қандай ҳал этилаётганига ҳам қайта қуриш ўртага қўяётган талаблар нуқтаи назаридан ёндашмоқ керак.

Бутун ўтган йил мобайнида, умуман мамлакатда чакана товар обороти давлат плани ва касса планини бажаришдаги қийинчилик муносабати билан ҳозир бу проблема айниқса ўткир бўлиб турибди. 1986 йил Давлат планида товар обороти юзасидан Ўзбекистон учун белгилаб берилган топшириқ бажарилмади.

Мана шундай шароитда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ва ҳақ олиб кўрсатиладиган хизматларни кўпайтиришнинг ҳамма резервларини қидириб топиш ва ишга солиш социал-иқтисодий аҳамиятгагина эмас, шу билан бирга сиёсий аҳамиятга ҳам эга бўлган катта вазифадир.

Умуман республика озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлар ишлаб чиқариш планини 101 процент бажарди. 1985 йилга нисбатан бу маҳсулотларни ишлаб чиқариш 2,4 процент кўпайди.

Бироқ маданий-маиший товарлар ва хўжалик ашёлари ишлаб чиқариш юзасидан планда белгиланган топшириқлар бажарилмади. Корхоналарнинг 22 проценти мана шундай маҳсулотларни 180 миллион сўмликдан зиёд кам ишлаб чиқарди.

Очиғини айтганда, одамларнинг халқ истеъмоли молларига бўлган эҳтиёжларини қондириш масалаларини ҳал қилиш республикада ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Бултур иш ҳақи фондининг 1 сўми ҳисобига 1,22 сўмлик мол ишлаб чиқарилган. Бу — мамлакатдаги ўртача даражадан паст ва Ўрта Осиё регионида охиридан иккинчи ўринни олади. Республикада яшовчи ҳар бир киши бошига маданий-маиший моллар ва хўжалик ашёлари ишлаб чиқариш йилига салкам 54 сўмликни ташкил этади, бу мамлакатдаги ўртача кўрсаткичдан тўрт баравар камдир.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, республика министрликлари, кўпчилик корхоналарнинг хўжалик раҳбарлари халқ истеъмоли молларни ишлаб чиқаришдаги жиддий қолоқликдан унчалик ташвишланмаяптилар, деган таассурот туғилмоқда. Республиканинг аҳолига товарлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги программасида ҳамма асосий кўрсаткичлар Умумиттифоқ Комплекс программасида Ўзбекистон ССР учун кўзда тутилган пастки чегара даражасида турганлигини бошқа нима билан изоҳлаш мумкин? Шундай бўлишига қарамай, беш йилликнинг биринчи йилида ҳатто программадан орқада қолишга йўл қўйилди. 1986 йилги планда маданий-маиший моллар ва хўжалик ашёлари ишлаб чиқариш ҳажми программада белгиланган топшириқдан 22 миллион сўмлик миқдорда кам қилиб белгиланди. Ана шу кўрсаткич ҳам бажарилмай қолди.

Ҳолбуки, КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети Комплекс программа топшириқларини энг оз топшириқлар, деб билиш мажбуриятини юклашганликларини биласизлар. Спиртли ичимликларни сотиш қисқартирилганидан кейин товар оборотида уларнинг ўрнини тўлдириш проблемаси ҳозир нақадар ўткир бўлиб тургани ҳам сизларга маълум. Ниҳоят, моллар ишлаб чиқаришни кўпайтиришдаги ўзларингизнинг катта ва ҳали ўзлаштирилмаётган резервларингиздан ҳам жуда яхши хабардорсизлар.

Хўш, уларни ишга солишда сизларга нималар халақит беряпти? Сусткашликдан, ишга астойдил киришиш уқуви йўқлиги ёки истаги йўқлигидан бошқа ҳеч нарса халақит бермаяпти, деб ўйлайман.

Масалан, «А» группаси корхоналарини олиб кўрайлик. Навоий шаҳридаги электр химия заводида, Самарқанд «Красный двигатель» заводида, «Тошкент трактор заводи» ва «Андижангидромаш» бирлашмаларида иш ҳақи фондининг ҳар сўми ҳисобига атиги 13—23 тийинлик мол ишлаб чиқарилмоқда. СССР Газ саноати министрлиги, СССР Чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш машинасозлиги министрлиги, СССР Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрлигининг баъзи корхоналарида 1—20 тийинлик мол ишлаб чиқарилмоқда. Республиканинг 200 тадан кўпроқ корхонаси халқ учун керакли молларни умуман ишлаб чиқараётгани йўқ.

Ўзбекистонда саноатнинг деярли барча машинасозлик тармоқлари корхоналари жойлашган. Уларнинг кўпчилиги ўзининг замонавий ишлаб чиқариш базасига эга, уларда малакали кадрлар ишлаб турибди. Корхоналар оқилона кооперациялаштирилган тақдирда бу нарса кўпгина техникавий жиҳатдан мураккаб маданий-маиший моллар ва хўжалик ашёларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш имконини берган бўлур эди. Бироқ республикада шу вақтга қадар холодильниклардан ташқари, мураккаб маҳсулотларнинг бошқа бирон-бир тури ишлаб чиқарилаётгани йўқ.

Масалан, Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси кўп йиллар мобайнида болалар аравачаси, дала ховлилар учун мебель, ўйинчоқ ва бошқа кўпгина энг оддий буюмларни ишлаб чиқариш билан чекланаётганини ҳеч қандай важ билан оқлаб бўлмайди. Аммо бу маҳсулотлар ҳам пишиқ-пухта қилиб, чиройли қилиб тайёрланмаяпти.

Хўжалик раҳбарлари, айниқса, «А» группаси корхоналарининг раҳбарлари халқ учун керакли маҳсулотлар ишлаб чиқариш вазифаларининг нақадар муҳимлигини чуқур англаб олишлари, бу вазифаларни бажаришни шоншараф иши, деб билишлари лозим.

Одамларнинг товарларга бўлган эҳтиёжларини қондиришда енгил саноат алоҳида ўрин олади.

Ўзбекистонда бу тармоқнинг маҳсулоти товарлар ишлаб чиқариш умумий ҳажмида 28 процентдан ошади ва ноозиқ-овқат моллар ишлаб чиқаришда қарийб тўртдан уч ҳиссани ташкил этади.

Республика Енгил саноат министрлигининг корхоналари 1986 йилда беш йиллик планнинг контрол рақамларига мувофиқ маҳсулот реализация қилиш плани бажарилишини таъминладилар. Товар маҳсулот ишлаб чиқариш ва меҳнат унумдорлигини ўстириш юзасидан белгиланган план топшириқлари бажарилди.

Бироқ мана шу умумий кўрсаткичлар соясида суст иш, юмшоқ қилиб айтганда, қониқарсиз иш яшириниб ётганини таҳлил кўрсатиб турибди. Республика Министрлар Совети ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, СССР Енгил саноат министрлиги бу соҳадаги ишни синчиклаб кўриб чиқишлари керак.

Савдо корхоналари билан келишиб, йил мобайнида ишлаб чиқариш планларига уч марта ўзгартириш киритилган. Бу практикани КПСС XXVII съезди, партия Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари қоралаганлиги маълум. Мана шу тузатишлар натижасида дастлабки иш ҳажми 1,6 процент камайтирилган. Аммо маҳсулотнинг айрим турлари соҳасидаги ўзгартишлар фақат планни камайтиришдагина ўз аксини топиб қолмаслиги керак, унинг ўрнини нималар билан қоплаш йўлларини қидириш лозим. Министрлик эса бундай қилмаган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Совети бундай тузатишлар киритилишига бамайлихотир қараб туришлари керак эмас, бундай ҳатти-ҳаракатларнинг пайини қатъият билан қирқиш зарур.

Корхоналарнинг деярли ярмиси шартномалар юзасидан олинган мажбуриятларни ҳисобга олганда маҳсулот реализация қилиш планининг бажарилишини таъминламади.

План бажарилмаслигининг асосий сабаби ишлаб чиқариш қувватларидан ва меҳнат ресурсларидан қониқарсиз фойдаланилганлигидир.

XI беш йиллик мобайнида тармоқни ривожлантиришга X беш йилликка нисбатан қарийб 3 баравар кўп капитал маблағ сарфланган. 84 та корхона ва филиал ишга туширилган. Ип газлама, трикотаж, пайпоқ, пойабзал ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган қувватлар кўпайтирилган.

Бироқ қувватлардан тармоқдаги ўртача даражага нисбатан анча ёмон фойдаланилмоқда.

Қувватларни ўзлаштиришда лойиҳа даражасидан орқада қолинганлиги оқибатида йил мобайнида салкам 85 миллион квадрат метр ип газлама, 700 минг квадрат метр гилам ва гилам маҳсулотлар ҳамда бошқа товарлар олинмай қолди.

Асбоб-ускуналардан СССР Енгил саноат министрлигидаги ўртача кўрсаткичга нисбатан анча ёмон фойдаланилмоқда. Андижон ва Жиззах трикотаж, Фарғона пойабзал фабрикаларида ва бошқа кўпгина корхоналарда бутун-бутун участкалар бир сменада ишламоқда.

Бу — сизларнинг меҳнатга лаёқатли аҳолининг иш билан банд қилинмай қолган қисмини ижтимоий фойдали фаолиятга жалб этишнинг, ишчи кадрлар тайёрлаш соҳасидаги ишингиз ҳаддан ташқари заифлигининг натижасидир, ўртоқлар. Бу масала КПСС Марказий Комитетининг секретариатида, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг март пленумида муҳокама қилинди. Аммо ҳозирча сезиларли ўзгариш рўй бергани йўқ.

Тўқимачилик корхоналаридаги тўқувчилар билан йигирувчиларнинг меҳнат унумдорлиги Қирғизистон, Қозоғистон ва Тожикистон республикаларига нисбатан 40-50 процент паст бўлишига бундан буён тоқат қилиш ярамайди. Ҳар ўн ишчининг бири иш нормасини бажармаяпти.

Аввало корхоналар ҳузуридаги ўқув комбинатларида кадрлар тайёрлаш ёмон ташкил этилганлиги —бунинг асосий сабабларидан биридир. Бу комбинатларда иш ҳаддан ташқари ёмон йўлга қўйилган. Кўп жойларда тегишли моддий база йўқ, ҳатто зарур техника адабиёти ҳам етишмаяпти.

Бу ишда имкони борича тезроқ тартиб ўрнатиш керак.

Ўртоқлар, 1987 йилдан бошлаб енгил саноат планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги шароитларида ишлай бошлаганини, яъни хўжалик ҳисобига ва ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтказилганини ҳаммангиз биласизлар.

Бу — корхоналарнинг ишлаб чиқариш, иқтисодий ва молиявий фаолиятига нисбатан янада юксак талаблар қўяди. Бир маромда ва тежамли ишлаш, юқори сифатли маҳсулот тайёрлаб чиқариш —ҳозир енгил саноатни хўжалик юритишнинг янги шароитларида қайта қуришнинг асосий жиҳатларидан биридир. Фойда олиш, коллективларни иқтисодий ва социал ривожлантириш планининг бажарилиши, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари яхшиланиши шу вазифаларнинг ҳал этилишига боғлиқ.

Республика енгил саноат корхоналари 1987 йилги планни ишлаб чиқиш пайтида товарлар ишлаб чиқаришни 5,6 процент кўпайтиришни белгилаганликларини, бу эса беш йиллик планда кўзда тутилганидан 1,2 банд камлигини айтиб ўтмоқ керак. 345 миллион сўм фойда олиш белгиланган, бу ҳам беш йилликнинг контрол рақамларида кўзда тутилганидан камроқдир.

Бундай ёндашувга қўшилиб бўлмайди. Республика Министрлар Совети, Енгил саноат министрлиги 1987 йилги планни яна бир бор кўриб чиқишлари, натурал кўрсаткичлар соҳасида ҳам, фойда олиш соҳасида ҳам беш йилликнинг контрол рақамларига етиб олиш йўлларини топишлари керак. Бунинг учун сизларда имкониятлар бор.

Ҳал этилмаган, эскидан давом этиб келаётган бир қанча муамоларнинг мавжудлиги, министрлик хўжалик юритишнинг янги шароитларига мана шу муаммоларни ҳал этмай кириб келганлиги кишини, айниқса, ташвишлантиради. Ип газлама тармоғидаги рентабеллик соҳадаги ўртача кўрсаткичдан қарийб 6 баравар кам. Зарар кўраётган корхоналар сони камаймаяпти, ҳозир 15 та корхона ёки ҳар тўрт корхонанинг деярли биттаси зарар кўриб ишламоқда. Корхоналарнинг деярли ярмиси шартномавий мажбуриятларни бажармаяпти ва бунинг учун катта миқдорда жарима тўлаяпти. Ўтган йили бундай жарималар 28 миллион сўмдан иборат анчагина миқдорга етиб борди яъни олинган фойданинг ҳар ўн сўмидан қарийб бир сўми жарима тўлашга кетди.

Мана шуларнинг ҳаммаси корхоналарнинг молиявий фаолиятига оғир юк бўлиб тушади, корхона фондларининг анчагина қисмини беҳуда исроф қилишга олиб боради.

Республикангиз енгил саноатига ривожланиш учун имтиёзли шароитлар яратилиб берилмоқда, дейиш мумкин. Сизларнинг корхоналарингизга бошқа республикаларнинг корхоналарига нисбатан фойданинг кўпроқ қисми қолдирилмоқда. Бундан омилкорлик билан ўринли фойдаланиш керак ва яқин йилларда қолоқликни тугатиш, бутун мамлакат енгил саноат корхоналари билан баб-баравар одим ташлаш учун ҳамма ишни қилиш лозим.

Енгил саноат ишидаги аҳволга нохуш таъсир этаётган омиллар орасида асосийларидан бири социал соҳа ривожидаги, социал объектлар қурилишидаги қолоқликдир деб ўйлайман.

Тармоқда социал программамизнинг асосий масаласи бўлган уй-жой муаммоси ниҳоятда ёмон ҳал этилмоқда. Ишлаб турган 13 минг нафардан кўпроқ киши, ётоқхоналарда яшаётган 2400 оила уй-жой шароитларини яхшилаш учун навбатда турибди, 3600 киши уй-жойга муҳтож. Мактабгача тарбия болалар муассасаларига бўлган эҳтиёж 15 минг ўриндан ҳам ортиб кетди.

Айни вақтда республика Енгил саноат министрлигига ана шу мақсадлар учун ажратилаётган маблағлар йил сайин ўзлаштирилмай қолмоқда. Пайчилик асосида қурилаётган уй-жойлардан уй-жойлар ажратишда маҳаллий Советлар ижроия комитетлари қарзи кўпайиб бормоқда.

Ўтган йилнинг 1 октябрига қадар Тошкент шаҳрида жойлашган корхоналар бўйичагина ана шундай уй-жой қарздорлиги қарийб 53 минг квадрат метрга етди, бу эса Тошкентда яшаётган енгил саноат ходимлари учун уй-жой қуриб топширишнинг икки йиллик планига деярли баробардир.

Партия органлари, республика Министрлар Совети, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қарздорлик сабабли пайдо бўлган вазиятни таҳлил этиб, тармоқ олиши лозим бўлган барча нарсаларга эга бўлишига кўмаклашадилар, деб ўйлайман.

Ана шундай жиддий айтиш мумкинки, танг аҳволга қарамай, ҳанузгача на корхоналар, на министрлик 2000 йилга қадар тармоқда социал соҳани ривожлантириш программасини ишлаб чиқишни ниҳоясига етказмаганлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети СССР Енгил саноат министрлиги билан биргаликда ана шу жиддий муаммони ҳал этишни олдинга силжишга ёрдам берадилар, деган фикрдаман.

Аҳолининг турли товарлар, айниқса, жўнроқ ассортиментдаги товарларга бўлган эҳтиёжини таъминлаш ишида маҳаллий саноат муҳим ўрин эгаллайди. Бу министрлик маҳсулот реализация қилиш ҳажми бўйича ўтган йил планини бажарган бўлса ҳам, республика тармоқ, Маҳаллий саноат министрлиги аппарати ишида анчагина жиддий камчиликлар бор.

Республиканинг Маҳаллий саноат министрлиги, мана икки йилдирки, хўжалик юритишнинг янги шароитларида ишламоқда. Аммо, бу министрлик фаолиятида туб ўзгариш рўй бергани йўқ. Маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини ҳам ҳисобга оладиган бўлсак, уни реализация қилиш планини бажариш кескин ёмонлашди, меҳнат унумдорлиги юзасидан топшириқ бажарилмади. Ишларни механизациялаш даражаси ниҳоятда паст.

Асосий номенклатурага кирадиган 27 позициядан 13 таси бажарилмади. Айни вақтда республика рўзғорда ҳар куни зарур бўладиган буюмлар, жумладан, қулф, болта, тўр тўқиладиган илгаклар, замаска, шамлар ва бошқа буюмларни мамлакатдаги бўлак регионлардан ташиб келтирмоқда. Наҳотки, маҳаллий саноатингиз буларни ишлаб чиқаришга қодир бўлмаса?

Республика Министрлар Совети ва Госплан бундай аҳволни эътибор билан таҳлил этишлари ҳамда маҳаллий саноатга зарур ёрдам беришлари керак.

Экономикамиз олдидаги энг муҳим проблемалар орасида сифат проблемаси биринчи ўринда туради. Партия жуда қисқа муддат ичида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг техникавий даражаси ва сифатини жаҳон олий стандартлари талаби даражасига кўтариш вазифасини қўйди. Ҳозир амалга оширилаётган йирик тадбирлар комплекси, жумладан, давлат қабулининг жорий этилиши ана шу вазифани бажаришга қаратилгандир.

Шу йўналишда республикангизда ҳам муайян иш қилинмоқда. Аммо ана шу ишнинг натижалари ҳозирча ниҳоятда кам. Халқ истеъмол товарларининг сифати пастлигича қолмоқда.

Республика енгил саноат маҳсулотларини олиб кўрайлик. Уларнинг тури ва сифати СССР енгил саноатидагига нисбатан анча паст. «Янгилик» белгиси қўйилиб, сифати яхшиланган товарларнинг ва алоҳида модадаги буюмларнинг ишлаб чиқариш умумий ҳажмидаги салмоғи 1986 йилда бор-йўғи 19 процентни ташкил этди, умуман мамлакат бўйича бу кўрсаткич 26 процентга баробардир.

Белоруссия ССР, Эстония ССР, Литва ССРда эса бу кўрсаткич 31—42 процентга етган.

Ҳозирча Ўзбекистон Енгил саноат министрлигига қарашли фақат битта корхона — Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасидагина давлат қабули жорий этилди. Бу дуруст корхона ҳисобланади, аммо бу бирлашмада ҳам январь ойида маҳсулотнинг атиги 43 проценти биринчи тақдим этишдаёқ қабул қилинди, январь ойи плани эса камайтирилган ҳолда ўзгартирилди.

Республикада ниҳоятда модали буюмлар амалда ишлаб чиқарилаётгани йўқ, ўзингиз кўриб-билиб турганингиздек, бу буюмларга талаб ниҳоятда катта. Бундай буюмларнинг салмоғи, масалан, тикув маҳсулотлари орасида бор-йўғи 1,5 процентни ташкил этишини нормал ҳол, деб бўлмайди.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг ҳатто «Перспектива» фирма магазинида ҳам оммавий ишлаб чиқариш товарлари билан савдо қилинмоқда, буларнинг кўпи моданинг замонавий талаблари нуқтаи назаридан сира истиқболга эга эмас.

1987 йил планига киритилган буюмлар тури эскириб қолганлиги ва сифати пастлиги туфайли савдо тармоқларида 300 миллион сўмликдан кўпроқ товар сотилмай турганлигига ажабланмаса ҳам бўлади.

Ишлаб чиқарилаётган товарларнинг тўла сотилишига эришиш, сотилмаган маҳсулотлар турини алмаштиришни жадаллаштириш — эндиликда асосий вазифадир, енгил саноат корхоналари планда кўзда тутилган миқдорда фойда кўришининг бош шартидир.

Харидорлар маданий-маиший ва хўжалик буюмлари сифати тўғрисида ҳам кўпгина ҳаққоний эътирозлар билдирмоқдалар. Бунинг сабаблари равшан бўлиб, буюмлар техникавий даражасининг пастлиги, бадиий безагининг оддийлиги, ихтисослаштирилган цехлар қурилмаганлиги ва технология интизомининг бузилишидадир. «А» группасига кирадиган ва халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш билан банд бўлган корхоналарнинг ҳар учтасидан иккитасида стандарт талаблари бузилган. Масалан, Андижондаги «Ирмаш» заводида тайёрланаётган боғдорчилик учун мўлжалланган аравачалар, Самарқанд лифтсозлик заводи ишлаб чиқараётган даҳлиз учун мўлжалланган шкафлар ва Андижон механика заводида тайёрланаётган телевизион антенналар ва ҳатто жуда оддий буюм бўлган девор қозиқларининг 100 проценти бракка чиқарилди.

Кўпчилик хўжалик раҳбарлари халқ истеъмол товарлари сифатига шу қадар масъулиятсизларча муносабатда бўлар эканлар, республикангизда «Янгилик» белгиси билан ишлаб чиқарилаётган маданий-маиший товарлар салмоғи мамлакатдаги ўртача кўрсаткичдан тўрт баравар пастлигига ҳайрон қолмаса ҳам бўлади.

Маҳаллий саноатда ҳам маҳсулот сифатининг аҳволи худди ана шундай.

Бундай аҳвол жиддий фикр-мулоҳаза юритишга мажбур этади. Маҳсулот сифати масалаларини сизлар коллективлар билан бирга жиддий тарзда, дуруст ишлаб чиқмаяпсизлар, зарур талабчанлик кўрсатмаяпсизлар ва бунинг оқибатида бир жойда депсиниб турибсизлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети енгил саноатда бўладими, маҳаллий саноатда бўладими ёки «А» группасига кирадиган тармоқлардами, ҳар бир хўжалик раҳбари икки оддий ҳақиқатни англаб олишларига эришишлари зарур.

Биринчи. Халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни, аҳолининг ана шу товарларга бўлган эҳтиёжини тобора тўлароқ қондиришни партия ўз иқтисодий ва социал сиёсатининг асосий вазифаси, деб билади ва бу вазифа бажарилишини қатъият билан талаб этади. Бу иш иккинчи даржали, деб қаралган вақтлар қайтиб келмайдиган бўлиб ўтиб кетди.

Иккинчи. Буюмларнинг техникавий даражаси, пишиқ-пухталиги, эстетик безатилиши харидор учун, демакки, савдо учун ҳам тобора асосий кўрсаткич бўлиб бораверади. Жуда кўпчилик товарларга бўлган дастлабки талаб қондирилди.

Янги хўжалик механизми амал қилаётган шароитларда корхоналар ҳам ишлаб чиқариш, ҳам социал соҳани ривожлантиришлари фойда кўришлари учун буюмларнинг тури ва сифатига ҳамиша эътибор бериш керак бўлади. Ҳозир бошқа йўл йўқ.

Тайёр буюмнинг сифати проблемаси — бу кўп жиҳатдан дастлабки хом ашёнинг сифати масаласи, енгил саноат учун, унинг кўпчилик тармоқлари учун эса ҳал қилувчи шартдир.

Сизнинг республикангиз пахта етказиб берувчи асосий ўлкадир. Мамлакатда етиштирилаётган пахтанинг 60 процентдан кўпроғини Ўзбекистон бермоқда. Шу бонсдан ҳам республикангизда тайёрланаётган пахтанинг миқдори ва сифати билан боғлиқ жиддий проблемалар ташвишга солмоқда.

3 йилдан бери сизлар пахтанинг давлат хариди планларини бажармаяпсиз. Гарчи мамлакатда ингичка толали пахта етиштириш бундай пахтага талабдан 1,4 баравар кўп бўлса ҳам, саноатда сифатли тола танқчиллиги ниҳоятда сезилиб турибди.

Ўзбекистон ССРда сўнгги йилларда ингичка толали пахта экилган майдонлар анча кенгайди. Мўл ҳосил олинадиган навларга кўпроқ эътибор берилмоқда. Бир қарашда, бу тўғридек кўринади. Аммо бу бир қарашдагина шундай. Бунинг сабабини таҳлил қилиб кўрайлик. Пахтанинг шу навларидан олинадиган толанинг сифати ёмон, бу толанинг номери паст, ифлосланиш даражаси юқори ва эшилмаган. Ана шу толанинг 35 процентдан кўпроғидан ип ва юқори сифатли газлама ишлаб чиқариш учун фойдаланиб бўлмайди.

СССР Енгил саноат министрлигининг эътирозларига қарамай, истеъмолчига ва давлатга эмас, балки пахта етиштирадиган хўжаликларга фойдали бўлган ана шу навлар экиладиган майдонлар кенгайтирилмоқда. Бунинг оқибатида Ватанимизда ингичка толали пахта сероб бўлишига қарамасдан, ҳар йили чет элдан сифатли пахта толаси сотиб олишга мажбур бўлмоқдамиз.

Буни тор маҳкамачилик позицияси, деб аташимиз лозим бўлади. Республика Министрлар Совети ва Давлат агросаноат комитети пахта етиштирувчи хўжаликлар экин майдонлари структурасини белгилашда умумдавлат манфаатларига амал қилишларига, истеъмолчининг конкрет эҳтиёжларини назарда тутишига эришишлари лозим. Ана шу конкрет ишга қараб, республика агросаноат комплексидаги қайта қуришга баҳо берамиз.

Тўқимачилик саноатининг ўртача толали пахтага бўлган эҳтиёжи ҳам қондирилмаяпти. Селекционерларимиз юқори сифатли тола чиқадиган янги пахта навларини етиштирдилар. Аммо бу навлар ниҳоятда суст жорий этилмоқда. 1986 йилда бу навлар экин майдонларининг атиги 6 процентини эгаллади. Айни вақтда эса жуда катта майдонларда қиммати паст, аммо серҳосил навларни етиштириш давом этди. Оқибатда, биз паст номерли тола олмоқдамиз, бундай тола эҳтиёжга нисбатан 5 баравар кўп тайёрланмоқда.

Нима учун энг қимматли унумдор ерлардан фойдаланиб, ёнилғи, одамлар меҳнатини сарфлаб, аслида ҳеч кимга керак бўлмаган маҳсулот ишлаб чиқариш зарур, деб сўраш жоиздир. Наҳотки, бу—ишга давлат нуқтаи назаридан ёндашиш бўлса?!

Ҳозирги вақтда фабрикаларга кўп миқдорда зараркунандалар зиён етказган ёпишқоқ пахта толаси келмоқда.

Ўзбекистон ССРдаги пахта етиштирадиган хўжаликлар аввало, тайёр маҳсулотнинг миқдори биринчи ўринга чиқиб қоладиган «ялпи» ёндашув психологияси ва амалиётига батамом барҳам берадиган фурсат келди. Партиянинг иқтисодий стратегияси, хўжалик юритишнинг янги механизми меҳнат коллективлари фаолиятига пировард натижага қараб баҳо беришни, бу пировард натижа жамиятнинг конкрет эҳтиёжларини нечоғли тўла ва сифатли қондиришга қараб баҳо беришни асосий мезон қилиб қўймоқда.

Партиянинг, партия Марказий Комитети, Сиёсий бюронинг йўл-йўриқлари барча меҳнат коллективлари учун муқаррар қонундир. Бунда истисноларга ўрин йўқ. КПСС XXVII съезди қарорларида белгиланган совет халқининг турмуш даражасини ошириш тадбирлари системасида савдо, умумий овқатланиш, хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш муҳим ўрин тутади.

Ўртоқлар, республика Савдо министрлигининг ишига бугун биз жиддий эътирозлар билдиришга ҳаққимиз бор, деб ўйлайман. Чакана товар обороти умумий плани муттасил бажарилмай келмоқда. Ўн биринчи беш йилликда ва 1986 йилда аҳолига кўзда тутилганидан 1,5 миллиард сўмлик товар кам сотилди. Ҳар уч савдо бошқармасидан бири, ҳар тўрт магазиндан бири товар обороти планини бажармаяпти. Шаҳар аҳолисини магазинларнинг савдо майдонлари билан таъминлаш жиҳатидан Ўзбекистон иттифоқдош республикалар ўртасида охирги ўриндадир.

Бунга бир қанча сабабларни айтиб ўтиш мумкин. Бироқ бизнинг фикримизча, энг муҳими, Савдо министрлиги ва Ўзбекистон матлубот союзи камчиликларга кўникиб қолганлар, ўз ишларини жуда суст қайта қурмоқдалар.

Кўпгина жойларда савдо соҳасида энг оддий тартибни йўлга қўймаган эканлар, қайта қуриш тўғрисида қандай гап бориши мумкин! Анча турдаги товарларни сотишда узилишга йўл қўйилмоқда, иш кунининг охирига бориб товарларнинг, шу жумладан, ҳатто нон, қанд-шакар, ўсимлик мойи, сут маҳсулотлари каби энг зарур маҳсулот турлари кескин камайиб кетмоқда.

Қишлоқда савдо-сотиқ яхши йўлга қўйилмаган. Қишлоқлардаги ҳар ўнта магазиндан деярли биттаси сотувчи йўқлиги, ҳисобот бериш ёки бошқа сабабларга кўра, узоқ вақт ёпиб қўйилади. Натижада қишлоқ меҳнаткашлари зарур маҳсулотларни ҳарид қилолмайдилар ёки уларни излаб, бошқа аҳоли пунктларига боришга мажбур бўладилар.

Айтиб ўтилган камчиликлар — бу товар оборотининг барбод бўлишигина эмас, шу билан бирга аҳолининг жиддий норозилигига асосий сабаб ҳам эканлигини яна бир бор эслатиб ўтишни истайман. Бундай аҳволни тузатиш ва сўзсиз тузатиш даркор.

Савдо тармоғини, айниқса, маданий-маиший ва хўжалик моллари енгил саноат буюмлари сотиладиган магазинларни жойлаштириш ва ихтисослаштириш масалалари билан бирмунча жиддийроқ шуғулланиш керак. Сизларнинг шундай магазинларингизда товарлар хили кам, тегишли реклама ва ахборотлар йўқ, бу эса одамларни кўплаб савдо корхоналари бўйлаб юришга, зарур буюмларни излаб топиш учун кўп вақт сарфлашга мажбур этмоқда.

Республикада ишлаб чиқариш чиқитлари нокондицион буюмлар ва материаллар билан савдо қилиш дуруст ташкил этилмаган. Ҳозирча иккита шундай магазин бўлиб, уларда товарлар тури жуда кам.

Улгуржи бугун савдодаги энг қолоқ соҳалардан биридир. Бу борада аҳолининг талаби суст ўрганилмоқда, товарларга асоссиз равишда буюртмалар берилмоқда, бу эса бир томондан, саноат корхоналари ишига халақит берса, бошқа томондан товарларнинг айрим группаларини сотишда узилишларга олиб келмоқда. Масалан, Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг 1987 йилда 70 хилдан кўпроқ буюм учун берган буюртмасини 100 миллион сўмликдан зиёд камайтирганлигини қандай далил-исботлар билан изоҳлаш мумкин? Чунончи, металл белкуракларга буюртмалар тўрт баравар, карнизларга эса 22 процент камайиб кетган. Бундай воқеа товарлар етишмаётган, чакана товар обороти плани бажарилмаётган шароитда рўй бермоқда.

(Давоми учинчи бетда).

ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЧУҚУРЛАШТИРАЙЛИК, ХАЛҚ БАХТ-САОДАТИ УЧУН МЕҲНАТ ҚИЛАЙЛИК

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Савдо корхоналарининг раҳбарлари товарлар кўплигидан чўчимасликлари керак, балки уларни қандай сотиш йўлларини қидириб топишлари, аҳоли учун савдонинг қулай формаларини жадал ривожлантиришлари зарур.

Умумий овқатланиш соҳасида анчагина камчиликлар мавжуд. Меҳнаткашлар таом турлари камлигидан, тайёрланаётган овқатларнинг сифати пастлигидан шикоят қилмоқдалар. Республикада аҳоли жон бошига ҳисоблаганда маҳсулот тайёрлаш йилига атиги 41 сўмни ёки мамлакатдаги ўртача даражанинг деярли ярмидан камроғини ташкил этади.

Ярим тайёр масаллиқлар, кулинария ва кондитер маҳсулотлари тайёрлашни кескин кўпайтириш, уларни сотиш тармоғини кенгайтириш зарур. Сизларда ўртача ҳисобда ҳар 20 та ишлаб чиқариш корхонасидан атиги биттасида ярим тайёр масаллиқлар сотиладиган магазинлар ва бўлимлар бор. Ваҳолонки, Белоруссия тажрибаси шуни кўрсатадики, бу аҳолига қулай бўлиб, товар оборотига сезиларли даромад келтиради.

Яқинда Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги коллегиясининг мажлисида магазинлардаги савдо саҳналаридан дуруст фойдаланилмаётганлиги ҳаққоний танқид қилинди. Ҳақиқатан ҳам нима учун умумий овқатланиш ходимлари чакана савдо ходимлари билан умумий тил топиб, у ерда ярим тайёр масаллиқлар, кондитер маҳсулотлари сотишни йўлга қўймайдилар? Маълумки, кўпгина регионларда худди шундай қилинмоқда. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатиб турибдики, агар бу кўрсаткич Умумиттифоқ даражасига етказилса, қўшимча равишда йилига 17 миллион сўм фойда олиш мумкин. Универсамларда, йирик озиқ-овқат магазинларида, универмагларда ва бошқа саноат моллари сотиладиган тармоқда агар савдо саҳни имкон берса, албатта, кафетерийлар ташкил этиш керак.

Биз матлубот кооперацияси ишига нисбатан жиддий эътирозлар билдиришга ҳақлимиз.

Ўтган йили республика матлубот союзи мева, полиз маҳсулотлари, тухум, жун ва мўйна хом ашёси харид қилиш планини бажармади. Маҳсулотнинг кўпгина турларини харид қилиш ҳатто олдинги йиллардагидан бир мунча пасайиб кетди. Матлубот союзи раҳбарларининг бундай сусткашлигини жиддий қоралаш керак.

Матлубот союзи харид қилинадиган ва олис жойларга юбориладиган мева-сабзавот маҳсулотининг сифати устидан контролни кучайтириши зарур. Ўтган йили савдога кооператорлардан стандартга тўғри келмайдиган қарийб 38 минг тонна ёки улар етказиб берадиган маҳсулот ҳажмининг 13 проценти миқдорида ностандарт карам, пиёз ва чиқит олинганлигига тоқат қилиш мумкинми, ахир?

Чарм ва пўстин-мўйна хом ашёсининг сифатига алоҳида тўхталиб ўтишни истардим. Колхоз ва совхозлар билан, шунингдек, аҳоли билан зарур даражада иш олиб борилмаётганлиги давлат қабул корхоналарида ҳар йили 60 процент паст навли ва ностандарт чарм харид қилинишига сабаб бўлмоқда. Айни вақтда мутахассислар чармга ишлов беришни яхшилаш ҳисобига пўстин ва мўйнали тери ресурсларини уч баравар кўпайтириш мумкинлигини ҳисоблаб чиқдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ўтган йил 29 мартда бўлиб ўтган пленумида матлубот союзи катта ҳажмдаги ускуналарни ўрнатмаганлиги учун танқид қилинган эди. Орадан деярли бир йил ўтди, аммо қандай ўзгаришлар бўлди? Ўрнатилмаган ускуналар миқдори кўпайди!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети танқиддан бундай «хулоса чиқариш»га принципиал баҳо беради, деб ишонаман.

Ҳақи тўланадиган хизмат соҳасини ривожлантириш бугунги кунда партия, совет ва хўжалик органларининг алоҳида диққат-эътиборини талаб қилмоқда. Республика аҳолиси пул харажатлари структурасида ҳақи тўланадиган хизматлар ҳозирги вақтда 10,5 процентни, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда, 1986 йилда 93 сўмни ташкил этди. Бу мамлакатдаги ўртача даражадан 47 процент камдир.

Айни вақтда 1986 йилда ҳақи тўланадиган хизмат кўрсатиш топшириғи бажарилмади. Ҳақи тўланадиган хизмат кўрсатиш бевосита ўзига тегишли соҳа бўлмаган кўпгина коллективлар топшириқни уддалай олмадилар. «Ташсельмаш» заводи, Ўзбекистон металлургия комбинати, Тошкент тўқимачилик комбинати сингари йирик корхоналар ўз ходимларига, айниқса, кам хизмат кўрсатмоқдалар.

Аҳолининг транспорт ва алоқа, туристик-экскурсия, санаторий-курорт, маданий ва физкультура-соғломлаштириш муассасалари хизматига, уй-жойлар, боғ уйлари, гаражлар ва бошқа биноларни ремонт қилиш ва қуриш соҳасидаги хизматларга бўлган эҳтиёжи қондирилмаяпти.

Маиший хизмат кўрсатиш плани ҳам мунтазам бажарилмай келмоқда. Республика аҳоли жон бошига шундай хизматлар кўрсатиш жиҳатидан мамлакатда сўнгги, ўн бешинчи ўринни эгаллаб турган бўлса-да, ўтган йили 11 миллион сўмликдан ортиқ маиший хизмат кўрсатилмади. Аҳоли кийим-кечаклар ва трикотаж буюмларни, пойабзал, рўзғор машиналари ва приборларини ремонт қилдиришда, кир ювиш соҳасида қийинчиликларга дуч келмоқда. Айни вақтда маиший хизмат корхоналарининг мавжуд қувватларидан қониқарсиз фойдаланилмоқда.

Қишлоқ жойларда маиший хизмат кўрсатишни ривожлантириш соҳасида янада қолоқликка йўл қўйилди. Ҳозирги вақтда хўжаликларнинг 20 проценти территориясида маиший хизмат уйлари ҳам, комплекс қабул пунктлари ҳам йўқ. 49 та колхоз ва совхозда эса аҳоли маиший хизматнинг ҳатто кўчма формалари билан ҳам таъминланмаган.

Бу соҳага партия ва совет органларининг актив аралашуви, уларнинг хизмат соҳасига муносабатини тубдан ўзгартириш талаб этилади. Барча министрликлар ва идоралар, қайси соҳадалигидан қатъи назар, барча корхоналар аҳолига ҳақи тўланадиган хизмат кўрсатишда ўз имкониятларидан тўла даражада фойдаланишлари учун уларга нисбатан талабни кучайтириш зарур.

Биз мазкур масалаларни ҳал этишда якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида яқинда қабул қилинган СССР қонунига, шунингдек, кооперативлар тузиш тўғрисидаги қарорга катта умид боғлаймиз. Умумий овқатланишда, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасида, маҳаллий саноатда бу ишни зўр ғайрат билан авж олдириш керак.

Республиканинг маиший хизмат корхоналари хўжалик юритишнинг янги механизмига ўтдилар, савдо соҳаси эса унга ўтишга ҳозирлик кўрмоқда. Шу муносабат билан юксак пировард натижаларга эришишдан ҳар бир коллективнинг, ҳар бир меҳнаткашнинг манфаатдорлигини ошириш имконияти яратилади. Бундай имкониятлардан тўла даражада фойдаланиш лозим.

Ўртоқлар, савдо ва маиший хизмат соҳасига биринчи даражали эътибор бериш зарурлигига сизларнинг диққатингизни яна бир бор алоҳида жалб этишни истайман.

Чакана товар обороти планининг бажарилиши, план бажарилишига боғлиқ бўлган барча омиллар устидан қатъий контрол ўрнатиш—бу, аввало, Озиқ-овқат программаси ҳамда товарлар ва аҳолига хизматлар кўрсатиш Комплекс программасининг рўёбга чиқарилишидир. Бу Ўзбекистон Компартияси ва республика ҳукуматининг, барча партия, совет ва хўжалик органларининг диққат марказида бўлиши керак. Эстония ва Литва, РСФСРдаги Ульяновск областининг намунаси шунга ишонч ҳосил қиладики, партия ва совет раҳбарлари бу ишни қаттиқ контрол остига олиб, у билан вақти-вақтида эмас, балки ҳар куни шуғуллансалар тез орада сезиларли натижаларга эришиш мумкин.

Партиямиз Марказий Комитетининг январь Пленуми янги босқични —Сиёсий бюро, КПСС Марказий Комитети, иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, маҳаллий партия комитетлари, мамлакатдаги барча партия ташкилотларининг белгиланган ҳамма вазифаларни бажариш соҳасидаги жадал амалий ишлари босқичини бошлаб берди.

Миллион-миллион кишиларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари амалда яхшиланаётганлигининг конкрет натижаларига: уй-жойлар қурилиши қанчалик тезлаштириб юборилганлигига, савдо-сотиқ, маиший хизмат, шаҳар транспорти, медицина хизмати яхшиланганлигига, ишлаб чиқаришда ҳамда шаҳар ва посёлкаларнинг кўчаларида тартиб қанчалик мустаҳкамланганлигига қараб, салбий ҳолатларга қарши кураш зарур даражада изчил ва зўр ғайрат билан олиб борилаётганлигига, меҳнатга ҳақ тўлаш, моддий ва маънавий рағбатлантириш, хизмат лавозимларига кўтариш масалалари қанчалик адолатли ҳал этилаётганлигига қараб, одамлар партиянинг сиёсати тўғри ва самарали эканлигига баҳо берадилар.

Бу, ўртоқлар, сизларнинг ишингизда, барча партия, совет, хўжалик кадрларининг ишида бугунги кунда тўғри бўлса ҳам—сўз эмас, балки иш, конкрет амалий натижалар ҳар қачонгидан кўра қадрланишинь билдиради. Шунинг учун КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида М. С. Горбачевнинг якунловчи нутқида айтиб ўтилганидек, ҳозир куч-ғайратларни ошириш, суръатни кучайтириш, ҳамма ишда шижоат кўрсатиш ғоят муҳимдир

Актив, дадил, ижодий, омилкорлик билан ҳаракат қилиш, ҳаракат қилиш ва яна ҳаракат қилиш керак. Даврнинг асосий ва кечиктириб бўлмайдиган талаби ана шундай. Январь Пленуми ҳар бир партия ташкилоти, ҳар бир партия комитети, ҳар бир раҳбар, ҳар бир коммунист олдига қўйган талаб ана шундай.

Ўз нутқимни якунлар эканман, Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС XXVII съезди қарорларини, XII беш йиллик топшириқларини бажариш, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш учун куч-ғайратларни аямайдилар, деб ишонч билдиришни истайман.

* * *

Учрашувда Р. Ҳ. Абдуллаева, Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. А. Головин, А. С. Икромов, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. Н. Лобко, Р. Н. Нишонов, В. И. Огарок, К. Саликов, Ҳ. Алимова, Б. Ф. Сатин, В. А. Хайдуров ўртоқлар иштирок этдилар.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети савдо ва маиший хизмат бўлими мудирининг биринчи ўринбосари В. П. Гусев, СССР енгил саноат министрининг ўринбосари А. Н. Пушкин ҳозир бўлдилар.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Бирюкова 7 февраль куни Тошкентдан Москвага жўнаб кетди.

(ЎзТАГ).

• *Бугун—Аэрофлот куни*

МИЛЛИОНЛАР ТРАНСПОРТИ

Мана бу суратда Тошкент авиакорхонасининг бир гуруҳ илғорлари тасвирланган. Унда (чапдан-ўнгга) биринчи қаторда бортрадист Э. Эгамбердиев, кема командири В. Пан, бортинженер В. Керболаев, учувчи-инструктор Ю. Содиқов, иккинчи қаторда кема командирларидан: Е. Хлинов, В. Романчук, В. Гресько, штурман П. Сахно, бортинженер В. Черкасов ва кема командири В. Прокофьевларни кўриб турибсиз.

Авиакорхона коллективи шундай илғорларнинг фидокорона меҳнати туфайли байрамни яхши кўрсаткичлар билан кутиб олди. Бу ерда ўтган йили 3672 тонна ёнилғи тежаб қолинди. Тонна-километр соҳасидаги план ошириб бажарилди. Республикамизда ҳам 1986 йилда ҳаво транспорти орқали юк ва пассажир ташишнинг умумий ҳажми адо этилди, жами 5,5 миллион киши манзилларига элтиб қўйилди.

Байрамларда фақат якунларгина чиқарилмайди. Биринчи галда босиб ўтилган йўл мушоҳада қилинади, бажарилган ишлар танқидий нуқтаи назардан таҳлил этилади. Шу сабабли эришилган муваффақиятлар билан хотиржамликка берилмаслик лозим. Чунки, ҳозир рақамларга маҳлиё бўладиган давр эмас. Ишнинг сифат кўрсаткичлари биринчи ўринга қўйилиши керак. Афсуски, транспортнинг бошқа соҳаларида бўлгани каби авиацияда ҳам аҳолига хизмат кўрсатишдаги камчиликлар узил-кесил тугатилмаган. Ҳаракат жадвали тез-тез бузилмоқда.

Аэрофлот ходимлари мавжуд камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўряптилар, албатта.

Ҳаво транспортида барча резервлардан фойдаланилмоқдами? Самолётлар экипажлари ишини такомиллаштириш учун самарали йўллар таклиф қилинмоқдами? Аэропортлар, ремонт заводлари, умуман тармоқ коллективларининг фаолияти ҳозирги кун талаблари даражасидами? Мазкур муаммоларнинг тезроқ ҳал этилиши —гражданавиацияси эришадиган муваффақиятларнинг, ўн иккинчи беш йиллик учун зиммага олинган мажбуриятлар бажарилишининг гаровидир.

Дунё воқеалари

АДР ПОЙТАХТИДА МАОРИФ СИСТЕМАСИ РИВОЖЛАНМОҚДА

КОБУЛ, 5 февраль (ТАСС). Кобулнинг шаҳар маъмурлари шаҳарда ва атроф-теваракдаги қишлоқларда халқ маорифи системасини ривожлантиришга катта эътибор бермоқдалар. Эълон қилинмаган уруш натижасида вужудга келган қийинчиликларга қарамай, АДР пойтахтида революция йиллари мобайнида 14 та янги мактаб қурилди в душманлар вайрон қилган яна шунча мактаб ремонтдан чиқарилди. Яқин вақт ичида бошланадиган янги ўқув йилида яна 12 та мактаб очилади. Бу мактаблар қуриб битказилди ёки битай деб қолди.

Ҳозир Афғонистон пойтахтида жами 140 та мактаб ва лицей бўлиб, буларга 350 мингдан кўпроқ ёш афғонлар қатнамоқда. Халқ маорифи ишлари шаҳар маҳкамасининг режаларига мувофиқ, бу йил ана шу рақам яна 50 мингта кўпаяди.

КУРАШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

БАЙРУТ. (ТАСС). Ливан ватанпарварлари Исроил босқинчиларига қарши қуролли курашни давом эттирмоқдалар. Ан-Накур аҳоли пункти яқинида ва Ҳамра-Баяд йўлида босқинчиларнинг механизациялашган соқчилари партизанлар қўйган миналарга дуч келиб, портлаб кетдилар. Исроил жанубий Ливаннинг босиб олинган районларида ва Бекаа водийсида қонунга хилоф равишда барпо этган «хавфсизлик зонаси» деб аталмиш зонада жойлашган агрессор билан унинг ёлланган малайларининг бир қанча позициялари ва постларига ракеталар ёғдирилди.

Ғарбий Байрутда хавфсизликни таъминлаш плани амалга оширилмоқда. Шаҳарнинг кўпгина районларида механизациялашган қўшма бўлинмалари соқчилик қилмоқда. Ана шу бўлинмалар составида прогрессив-социалистик партия, шиаларнинг «Амал» ҳаракати вакиллари ва Сурия ҳарбий хизматчилари бор.

АҚШ ЛИВАНГА ЗАРБА УРМОҚЧИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Пентагон АҚШ ҳарбий-денгиз кучларининг 27 та кемасидан иборат тўдани Ливан соҳиллари яқинида тўплаб, Ливанга зарбалар уриш муфассал режаларини ишлаб чиқди. «Вашингтон пост» газетаси маъмуриятдаги манбалардан олинган ва газета «АҚШ Ғарбий Европа иттифоқчилари разведкасининг юқори мартабали офицерларидан» олган маълумотларга асосланиб, бугун шу ҳақда хабар қилди.

Газета Американинг шарқий Ўрта денгизда турган «Нимиц» ва «Жон Ф. Кеннеди» авианосецларида «Президент Рейган ҳарбий ҳаракат тўғрисида қарор қабул қилган тақдирда Ливандаги ўнлаб нишонларни бомбардимон қилиш» планлари мавжудлигини уқтиради. «Вашингтон пост» газетаси Ғарбий Европа разведка манбаларидан олинган маълумотларга асосланиб ёзишича, «АҚШ Ливандаги Бекаа водийсига ёки Байрут аэропортига осмондан зарба уриш эҳтимолини ҳозирдаёқ назарда тутиб қўйган». Американинг бошқа бир Эн-Би-Си телекомпанияси берган хабарга кўра, кемалар тўдасига салкам 4 минг кишилик денгиз пиёда аскарларининг иккита десант группаси киради. «Яқинда президент Рейган қисман эҳтимол тутилган ҳужум учун шароит яратиш мақсадида бир ярим минг американикка Ливандан жўнаб кетиш тўғрисида буйруқ берди», — деб таъкидлайди Эн-Би-Си телекомпанияси Пентагондаги манбаларга асосланиб.

КАДДАФИНИНГ ЧАД ТЎҒРИСИДА АЙТГАНЛАРИ

ПАРИЖ, 5 февраль (ТАСС). Ливия революциясининг раҳбари Муамар Каддафи Франциядан Чад ишларига ҳарбий аралашувни тўхтатишни талаб қилди. Башарти шундай қилинмаса, деди у бугун Ғарб журналистлари билан суҳбатда, Франция Чадда ҳақиқий халқ урушига дуч келиши мумкин. Париж Африка мамлакатларига тўплар ва танклар юбормасдан, балки экономика соҳасида ёрдам бериши лозим.

Чаддаги вазият ҳаддан ташқари мураккаб бўлиб турибди, деб уқтирди М. Каддафи. У ердаги можаро давом этадиганга ўхшайди. Аммо бу ўринда гап Франция билан Ливия ўртасида эмас, балки чадликлар ўртасидаги ихтилоф ҳақида бормоқда. Нжамена режимининг Чад шимолидаги урушда гўё Ливия қўшинлари қатнашмоқда, деган даъволари учун ҳеч қандай асос йўқ. Айни вақтда АҚШ ва Франциянинг ҳарбий ёрдами билан рағбатлантирилаётган Хабре режимининг ҳатти-ҳаракатлари бизнинг жанубий чегараларимизга хавф солмоқда, деб таъкидлади у.

СССРГА БЎЛАЖАК ВИЗИТ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан Яман Социалистик партияси Марказий Комитети Бош секретари А. С. ал-Байд бошчилигидаги Яман Халқ Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегацияси шу йил февраль ойининг биринчи ярмида расмий дўстлик визити билан Совет Иттифоқига келади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика капитал қурилишидаги кўп йиллик самарали меҳнати учун ва туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрининг ўринбосари ўртоқ Владимир Николаевич **Скирневский**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ХАЛҚ ҚАҲРАМОНИ

В. И. ЧАПАЕВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА

Қизил Армиянинг халқ оммаси орасидан етишиб чиққан истеъдодли ва жасур командирларидан бири Василий Иванович Чапаев ҳаёт бўлганида эртага 100 ёшга кирарди. У жуда ёшлик чоғиданоқ қашшоқлик нима эканлигини билди. Биринчи жаҳон урушида олдин солдат, кейин эса подпрапорщик бўлди. Ярадангач, Поволжьега қайтиб келди. Бу ерда у Совет ҳокимиятини ўрнатишда фаол иштирок этди.

Василий Иванович Чапаев қизил гвардиячи отрядларини ташкил қилиб, уларга командир бўлди. Поволжьеда ва Урал чўлларида оқ гвардиячиларнинг дастлабки контрреволюцион ҳужумларини муваффақиятли равишда қайтарди. Қулоқларнинг исёнларини бостиришда қатнашди. Чапаевнинг ҳарбий салоҳияти унинг 25-ўқчи дивизиясига бошлиқ қилиб тайинланганидан сўнг бутун қирралари билан намоён бўлди. Атоқли пролетар қўмондони М. В. Фрунзе ва дивизия комиссари Д. А. Фурманов Чапаевга мунтазам Қизил Армиянинг ҳақиқий командири бўлиб етишишига яқиндан ёрдам бердилар. Унинг дивизияси Колчакка қарши олиб борилган жангларда мағлубият нималигини билмади.

В. И. Чапаев бир қанча операцияларда ўзининг вазиятни тез баҳолай олиши, унинг ўзгарганлигига қараб, шунга яраша ечимни топа олиши ва уни дадиллик ва қатъият билан амалга ошириш маҳорати билан ажралиб турарди. У маневрларни усталик билан ташкил эта олар, душман мудофаасининг кучсиз жойини топиб, унга кутилмаганда зарба берар ва рақибини шиддат билан таъқиб этарди. Булар —унинг қўмондонлик фаолиятидаги характерли томонлар эди. Шу билан бирга инқилобнинг жасур жангчиси, Гражданлар уруши қаҳрамони В. И. Чапаевда совет халқига хос энг яхши хислатлар: ватанпарварлик, қатъият ва мардлик, ғалабага сўзсиз ишонч ва социализм ғояларига чексиз садоқат мужассамлашган эди.

Халқимиз Василий Иванович Чапаевни ғоятда севарди. Шу боисдан ҳам унинг номи тилларда достон бўлиб кетди. В. И. Чапаев 1919 йил 5 сентябрда ҳалок бўлгач, Туркистон фронтининг революцион ҳарбий кенгаши 25-дивизияга Чапаев номини берди. Чапаевнинг номи фашизмга қарши кураш йилларида она-Ватан озодлиги ва мустақиллиги учун курашувчиларни жасоратга чорлади. 1936—1939 йилларда Испания республика армияси сафларида Чапаев номи билан аталувчи интернационал бригада жанг қилди.

Қаҳрамонлик — мангуликдир. Чапаев сингари қаҳрамонлар эса миннатдор халқ қалбида абадий яшайдилар.

• *Санъат оламида*

АЛИШЕР НАВОИЙГА БАҒИШЛАНДИ

6 февраль куни Тошкентда А. Навоий туғилган куннинг 546 йиллигига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди. Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейида улуғ шоирнинг шеърлари, ҳозирги замон авторларининг янги асарлари янгради.

Кеча қатнашчилари музейда ташкил этилган ҳамда Алишер Навоийнинг ҳаёти ва фаолияти тўғрисида ҳикоя қилувчи экспозиция билан танишдилар.

Шеърият кечаси республиканинг барча областларида ўтказиладиган навоийхонликни бошлаб берди. Бир ой мобайнида завод ва фабрикаларнинг цехларида, дала шийпонларида, шаҳар ва қишлоқлардаги кутубхоналарнинг залларида ўз асарлари билан замин соҳиби — меҳнат аҳлини тараннум этган буюк шоир сатрлари янграб туради.

ЁШ МАҚОМЧИЛАР МАҲОРАТИ

Ғижжак торлари титраб, наво таралди... Жонажон ўлка гўзаллигини куйловчи қадимий ва ҳамиша навқирон куй М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваториясининг студенти Ўткир Қодировнинг Тошкентда ўтаётган мақомчилар иккинчи республика конкурсининг биринчи даврасида ғолиб чиқишига кўмаклашди.

Мана шу қадимий музика жанри байрами анъана бўлиб қолди. Эндиликда мақом мухлислари кўпайиб, унинг географияси ҳам кенгаяди: конкурсда 70 га яқин профессионал қўшиқчи ва ғижжакчи, доирачи, рубобчи, дўмбирачи мақом куйларини ижро этдилар, унда республикамиз ва Тожикистоннинг барча областларидаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг студентлари иштирок этмоқдалар.

Ўзбекистон пойтахтининг энг катта концерт залларида ёш мақомчилар ўз маҳоратларини намойиш қилмоқдалар. Олдинда ҳали конкурснинг икки давраси бор. Уларда конкурс лауреатларининг — ҳамиша барҳаёт халқ санъати анъаналарини давом эттираётган санъаткорларнинг номлари аниқланади.

(ЎзТАГ мухбири).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● ВАШИНГТОН.

АҚШда ядро қуроли синовларининг тўхтатилишини талаб қилиш учун 5 февраль куни икки мингга яқин американиклар Невада штатидаги ядро полигони ёнида тўпланди. Невада полигони ёнида ўтказилган энг оммавий норозилик намойиши қатнашчилари бу ерга мамлакатнинг ҳамма томонларидан келишди. Намойишчилар сафларида АҚШ конгрессининг саккиз нафар аъзоси, собиқ юстиция министри Рамсей Кларк, Американинг таниқли киноактёри Мартин Шин бор. Тинчлик тарафдорларининг Невададаги полигон яқинида тўпланганлиги, дейди «Гринпис» жамоат ташкилотининг вакили Эрик Ферштт, Рейган маъмурияти тинчлик манфаати йўлида куч-ғайрат сарфлашдан бош тортганлиги муносабати билан миллат ғазабланаётганлигини кўрсатувчи далилдир.

● ДАМАШҚ.

Америка маъмурияти Сурияни чўчитиб, империализмга қарши йўлдан воз кечишга уни мажбур қила олмайди, деди бу ерда Сурия Қуролли Кучлари бош қўмондонининг ўринбосари, мамлакат мудофаа министри Мустафо Тлас. У пайшанба куни олий ҳарбий академияда нутқ сўзлаб, Қўшма Штатларнинг араб давлатларига, аввало Ливан ва Сурияга нисбатан қаттиқ дўқ-пўписаларини қоралади. Империалистик ва сионистик доираларнинг Сурияни тиз чўктириш, халқаро майдонда унинг обрў-эътиборига путур етказиш йўлидаги уринишлари барбод бўлади, деб таъкидлади министр.

● БОГОТА.

Колумбия жамоат ва касаба союз ҳаракатида коммунистлар таъсирини мустаҳкамлаш масалалари коммунистларнинг бу ерда бўлиб ўтган миллий конференцияси қатнашчиларининг диққат марказида турди. Конференция ишида Колумбия Компартияси мамлакат турли районларидаги ташкилотларининг 300 дан кўпроқ вакили қатнашди. Конференция қабул қилган якунловчи ҳужжатда мамлакатнинг жамоат ва касаба союз ташкилотида, шаҳар районларининг граждан кенгашларида коммунистларнинг пропагандa ва агитация ишини кучайтириш, уларни мамлакатда социал-сиёсий ислоҳотларни амалга ошириш учун ва демократик жараённи ҳимоя қилиш йўлида курашга сафарбар этиш зарурлиги таъкидланади.

● САН-ФРАНЦИСКО

Лос-Анжелес мактаб ўқитувчилари пайшанба куни бир кунлик забастовка ўтказдилар. 20 минг педагог шаҳар маъмурларидан иш ҳақини оширишни талаб қилиб, ишга чиқмади. Маориф ишлари маҳкамаси музокараларни турли йўллар билан пайсалга солмоқда, ўқитувчилар касаба союзининг обрўсизлантиришга уринмоқда. Катталиги жиҳатдан АҚШда иккинчи шаҳарнинг 600 минг ўқувчиси забастовка қатнашчиларини фаол қўллаб-қувватлади. Улар маъмуриятни маориф эҳтиёжлари учун ажратиладиган федерал маблағларни кўпайтиришга, ҳамма ёшларнинг билимлардан баб-баравар баҳраманд бўлишлари учун имконият яратиб беришга даъват этдилар.

(ТАСС).

ЛОЙИҲА

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Корхона прогрессив асосда моддий-техника базасининг такрор ишлаб чиқарилишини муттасил таъминлаб бориши, ишлаб чиқариш қувватларидан ва асосий фондларидан самарали фойдаланиши шарт.

2. Ишлаб чиқариш потенциалининг тўла самарадорлигига эришиш мақсадида корхона **икки сменали,** ноёб ва қимматли машина-ускуналарда ҳамда ишлаб чиқариш шарт-шароитларига кўра, зарур бўлган жойларда **уч ёки тўрт сменали иш режимини** белгилайди. Корхонанинг бошқача иш режимини қўлланишига юқори органнинг, халқ депутатлари маҳаллий Совети билан келишиб олинган ижозати билан йўл қўйилади.

3. Корхонанинг оборот маблағлари унинг тўла тасарруфида бўлади ва олиб қўйилиши мумкин эмас. Ўз оборот маблағларининг камомади коллектив хўжалик ҳисоби даромади эвазига қопланади, уларни тўлдириш эса ўз ресурсларидан амалга оширилади. Корхона оборот маблағларидан оқилона фойдаланилишини ва уларнинг айланишини тезлаштиришни таъминлаб бориши шарт.

4. Корхона:

фойдаланилмаётган биноларни, иншоотларни, машина-ускуналар, транспорт воситаларини, асбоб-анжомларни, хом ашёни ҳамда ўзга моддий бойликларни бошқа корхоналар ва ташкилотларга бериш, сотиш, уларни айирбошлаш, ижарага топшириш, вақтинча фойдаланиш учун бепул қарзга бериб қўйиш, шунингдек, улар путурдан кетган ёки маънавий эскириб қолган бўлса балансдан чиқариб ташлаш;

моддий ресурслар ва пул ресурсларини, шу жумладан, меҳнат коллективларининг розилиги билан иқтисодий рағбатлантириш фондлари маблағларини корхона учун иш ёки хизматларни бажараётган бошқа корхоналар ва ташкилотларга бериш ҳуқуқига эга.

Мазкур ҳолларда фойдаланилмаётган мол-мулкни реализация қилишдан олинган маблағ ва ижара ҳақи ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш фондига ўтказилади, мол-мулкни бошқа корхоналар ва ташкилотларга бериш чоғида, шунингдек, уларни сотиш ва рўйхатдан чиқариш чоғида ҳосил бўладиган зарарларни корхонада ўзининг тегишли иқтисодий рағбатлантириш фондлари ҳисобидан қоплайди.

II. КОРХОНА (БИРЛАШМА)НИ БОШҚАРИШ ВА МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВИНИНГ ЎЗИНИ-ЎЗИ БОШҚАРУВИ

5-МОДДА. БИРЛАШМА ВА КОРХОНА СТРУКТУРАСИ

1. Хўжалик фаолиятининг мақсадлари ва вазифаларига, бошқариш структураси ва уни ташкил этиш хусусиятларига мувофиқ халқ хўжалиги тармоқларида бирлашмаларнинг ҳар хил турлари ва мустақил корхоналар иш кўрмоқда. Ишлаб чиқариш ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари буларнинг асосий турларидир. Структуравий бирликлари ва унинг составига кирувчи мустақил корхоналар қайси территорияга жойлашганлигидан қатъий назар, бирлашма яхлит ишлаб чиқариш хўжалик комплекси сифатида ишлайди, тармоқлар ва территорияларни ривожлантириш манфаатларининг узвий қўшиб олиб борилишини таъминлайди. Бирлашма ўз фаолиятини ягона план ва баланс асосида амалга оширади.

Корхона ва бирлашма ўз маҳсулотига фирма хизматини ва унинг фирма савдосини ташкил этади, бунинг учун зарур бўлиб қолган тақдирда тегишли бўлинмаларни тузади.

2. **Ишлаб чиқариш бирлашмаси** фан-техника потенциалидан самаралироқ фойдаланиш, ривожланган амалий ихтисослашиш, ишлаб чиқаришни кооперациялаш ва комбинациялаш асосида маҳсулот айрим турларини ишлаб чиқариш (ишлар, хизматларни бажариш) учун ташкил этилади. Бу бирлашма саноат, қурилиш, транспорт, савдо фаолияти ҳамда бошқа фаолиятни амалга оширувчи структуравий бирликлардан иборат бўлади. Илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик, технология ташкилотлари ва бошқа структуравий бирликлар ҳам бирлашма составига кириши мумкин.

3. **Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси** тегишли йўналишларда фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи, муҳим халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган юксак самарали машиналар комплексини, ускуналар, приборларни, технология жараёнлари ва материалларни ишлаб чиқиб, жуда қисқа муддатларда тайёрлаш учун ташкил этилади. Бундай бирлашма ривожланган конструкторлик ва тажриба-экспериментал базасига эга бўлган илмий-тадқиқот (лойиҳа-конструкторлик, технология) ташкилотлари ёки корхоналар (ишлаб чиқариш бирлашмалари) негизида барпо этилади.

4. **Корхона** ички хўжалик ҳисоби асосларида ишлаб турган бўлинмалар: ишлаб чиқаришлар, цехлар, бўлимлар, участкалар, фермалар, бригадалар, звенолар, бюролар, лабораториялар ва шу кабилардан иборат бўлади.

Ички хўжалик ҳисоби ёки коллектив пудрат асосида ишловчи корхона бўлинмаларига корхона белгилайдиган тартибда моддий рағбатлантириш ва социал ривожланиш фондларининг бир қисми ажратиб берилиши мумкин, уларнинг миқдори ана шу бўлинмалар фаолиятининг натижаларига боғлиқ бўлади.

5. Бирлашмада унинг **структуравий бирликлари** хўжалик ҳисоби асосларида ишлайди ва улар тўғрисида бирлашма тасдиқлайдиган низомларга мувофиқ бўлинмалардан иборат бўлади.

Структуравий бирлик банк муассасаларида алоҳида баланс ва счётга эга бўлиши мумкин.

Бирлашма зарур асосий фондлар ва оборот маблағларини структуравий бирликка бириктиб қўяди, ички хўжалик муносабатларини амалга ошириш ва структуравий бирликлар ўртасидаги низоларни ҳал этиш тартибини, шунингдек улар ўз мажбуриятларини бажармаганликлари учун жавобгарликни белгилайди.

Структуравий бирлик қонунчилик ва бирлашма бериб қўйган ҳуқуқлар доирасида ўзига бириктилган мол-мулкни тасарруф этади ҳамда бирлашма номидан бошқа ташкилотлар билан хўжалик шартномалари тузади.

Бирлашма структуравий бирликка хўжалик шартномаларини структуравий бирлик номидан тузиш ва ана шу шартномалар юзасидан ўзига бириктилган мол-мулк учун жавобгар бўлиш ҳуқуқини бериши мумкин. У етарли бўлмаган тақдирда структуравий бирликнинг мажбуриятлари юзасидан бирлашма жавоб беради.

Структуравий бирлик моддий рағбатлантириш ва социал ривожланиш фондларини бирлашма белгилайдиган тартибда ва ўз фаолиятининг натижаларига қараб тузади. Структуравий бирлик мана шу фондларининг маблағлари шу бирлик меҳнат коллективининг розилигисиз олиб қўйилиш мумкин эмас. Бирлашма ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш фондининг, шунингдек бошқа фондларнинг бир қисмини структуравий бирлик тасарруфига ажратиб бериш ҳуқуқига эга.

6. **Бирлашма составини юқори орган,** бирлашма составига кирувчи **структуравий бирликларнинг** структурасини **бирлашма, корхона** ва унинг бўлинмалари **структурасини корхона** тасдиқлайди.

Бирлашмага ушбу Қонунга мувофиқ ҳуқуқлардан фойдаланадиган мустақил корхоналар кириши мумкин. Бирлашма шундай корхоналарга нисбатан юқори орган функциясини амалга оширади, ана шу корхоналарнинг айрим ишлаб чиқариш-хўжалик функциялари тўла ёки қисман бажарилишини марказлаштириш ҳуқуқига эга бўлади.

6-МОДДА. КОРХОНАНИ БОШҚАРИШ

1. Корхона демократик централизм принципи, меҳнат коллективига марказлаштирилган раҳбарликни ва социалистик ўзини-ўзи бошқарувни қўшиб олиб бориш принципи асосида бошқарилади.

Социалистик ўзини-ўзи бошқарув энг муҳим қарорларни ишлаб чиқиш ва уларнинг ижросини контрол қилишда бутун коллектив ва унинг жамоат ташкилотлари иштироки, корхонани бошқаришда раҳбарларни сайлаш ва яккабошчилик йўли билан амалга оширилади. Ишнинг юксак натижаларига эришиш учун меҳнаткашларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш ва уларнинг ташаббусини ривожлантириш, ходимларда уюшқоқлик ва интизомни тарбиялаш, уларнинг сиёсий онгини ошириш ўзини-ўзи бошқарув асосида таъминланади.

Корхонада партия ташкилоти коллективнинг сиёсий негизи бўлиб, СССР Конституцияси доирасида иш кўради, бутун коллективнинг, унинг ўзини-ўзи бошқарув органларнинг, касаба союз, комсомол, бошқа жамоат ташкилотларининг ишини йўналтириб ва маъмурият фаолиятини контрол қилиб туради.

2. Корхонада **раҳбарлар сайланади.** Бу эса раҳбар кадрларнинг сифат составини яхшиланишини ва фаолият натижалари учун уларнинг масъулияти кучайтирилишини таъминлайди. Сайлаш принципи корхоналар, структуравий бирликлар, бирлашмалар, ишлаб чиқариш, цехлар, бўлинмалар, участкалар, фермалар ва звенолар раҳбарларига шунингдек мастерлар ва бригадирларга нисбатан қўлланилади.

Корхонанинг фаолиятига тааллуқли социал-иқтисодий қарорларни унинг раҳбари меҳнат коллективи, ундаги жамоат ташкилотлари иштирокида, уларнинг уставлари ва қонунчиликка мувофиқ ишлаб чиқади ва қабул қилади.

3. Корхонанинг, бирлашма структуравий бирлигининг раҳбари меҳнат коллективининг умумий йиғилиши (конференцияси)да яширин ва ошкора овоз бериш (йиғилиш ёки конференциянинг ихтиёрига кўра) беш йил муддат билан сайланади ва юқори орган томонидан тасдиқланади. Корхонанинг, бирлашма структуравий бирлигининг раҳбари меҳнат коллективининг умумий йиғилиши (коференцияси) қарори асосида ёки унинг вакили — меҳнат коллективи кенгашининг қарори асосида юқори орган томонидан вазифасидан озод қилинади.

Бош структуравий бирлик (бош корхона)нинг меҳнат коллективи сайлаган раҳбари юқори орган томонидан бирлашма раҳбари лавозимига тасдиқланади. Уни лавозимидан озод қилиш худди шу тартибда амалга оширилади.

Бўлинмалар — ишлаб чиқаришлар, цехлар, бўлимлар, участкалар, фермалар ва звеноларнинг раҳбарлари, шунингдек мастерлар ва бригадирлар айни шундай тартибда икки-уч йил муддатга тегишли коллективлар томонидан сайланади ва уларни корхона раҳбари тасдиқлайди. Ана шу раҳбарларни корхона раҳбари тегишли бўлинма коллективининг қарори асосида эгаллаб турган вазифасидан озод қилади.

4. Корхонада ўзини-ўзи бошқарув системасидаги **якка бошчилик** меҳнат коллективи иродасини ва давлат манфаатларини ифодалайди. Яккабошчиликни раҳбар — бош директор, директор, бошлиқ, бошқарувчи таъминлайди. Раҳбарга корхона фаолиятини ташкил этиш учун муайян ҳуқуқлар берилади. У фаолият натижалари учун меҳнат коллективи ва давлат олдида жавобгар бўлиб, қонунларга риоя этилишини таъминлайди. Раҳбар маъмурият ишига бошчилик қилади ва зарур хўжалик операцияларини амалга оширади.

Бирлашмани унинг бош структуравий бирлик (бош корхонаси) раҳбари ва маъмурияти бошқаради, бундай бошқарув, одатда, бевосита министрликка, давлат комитетига, идорага бўйсунган ҳолда икки бўғинли система асосида ташкил этилади.

5. **Умумий йиғилиш (конференция) меҳнат коллективи ваколатларини амалга оширишнинг асосий формасидир.**

Меҳнат коллективининг умумий йиғилиши (конференцияси):

Корхона раҳбарини, меҳнат коллективи кенгашини сайлайди, меҳнат коллективининг ваколатларини амалга ошириш юзасидан уларнинг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларни тинглайди;

Корхонани иқтисодий ва социал ривожлантириш планлари лойиҳаларини кўриб чиқади, меҳнат унумдорлигини ва фойда (даромад)ни кўпайтириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш, умумхалқ мулкини сақлаш ва кўпайтириш, коллектив фаолиятининг негизи бўлмиш ишлаб чиқаришнинг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш йўлларини белгилайди;

Коллектив шартномани маъқуллайди ва касаба союз комитетига корхона маъмурияти билан биргаликда уни меҳнат коллективи номидан имзолаш ваколатини беради; социалистик мажбуриятларни қабул қилади; маъмурият ва касаба союз комитетининг тақдимига мувофиқ ички меҳнат тартиби қоидаларини тасдиқлайди:

Корхона фаолиятига доир бошқа энг муҳим масалаларни кўриб чиқади.

6. Корхона меҳнат коллективининг йиғилиши (конференцияси) меҳнат коллективи кенгаши томонидан зарур бўлиб қолган ҳолларда, лекин йилига камида икки марта чақирилади. Йиғилишлар (конференциялар) муҳокамасига масалалар меҳнат коллективи кенгашининг, маъмурият, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари ҳамда бошқа жамоат ташкилотларининг, халқ контроли органларининг, коллектив айрим аъзоларининг ташаббуси билан киритилади.

7-МОДДА. КОРХОНА МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВИ КЕНГАШИ

1. Йиғилишлар (конференциялар) ўртасидаги даврда меҳнат коллективи ваколатларини **корхона меҳнат коллективи кенгаши** бажаради. Кенгаш асосий диққат эътиборни меҳнаткашларнинг ташаббускорлигини авж олдиришга, ҳар бир ходимнинг умумий ишга қўшадиган ҳиссасини кўпайтиришга қаратади, **корхона фаолиятининг юксак пировард натижаларига эришиш ва коллективнинг хўжалик ҳисоби даромадини олиш борасидаги чора-тадбирларни амалга оширади.**

Меҳнат коллективи кенгаши:

Меҳнат коллективи умумий йиғилишлари (конференциялари)нинг қарорлари қандай бажарилаётганлиги, ишчилар, хизматчиларнинг танқидий мулоҳазалари ва таклифлари қандай рўёбга чиқарилаётганлиги устидан контроллик қилади, уларнинг бажарилиши тўғрисида меҳнат коллективини хабардор этади;

Планлар ва шартнома мажбуриятлари қандай бажарилаётганлиги, ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти натижалари тўғрисида маъмурият ахборотини тинглайди, корхонанинг янада самарали ишлашига кўмаклашувчи тадбирларни белгилайди, муқобил планлар қабул қилади;

Партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органлари билан биргаликда социалистик мусобақа шартларини тасдиқлайди ва мусобақа якунларини чиқаради;

Бошқарувни ва корхонанинг ташкилий структурасини такомиллаштириш, ходимларнинг шахсий ҳиссасига қараб уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ва социал неъматлар адолатли тақсимланишини таъминлаш масалаларини кўриб чиқади;

Ишлаб чиқариш, фан ва техникани ривожлантириш, моддий рағбатлантириш, социал ривожланиш фондларидан фойдаланиш тўғрисида, уй-жойлар, болалар муассасалари қуришга, меҳнат шароитларини яхшилаш ва уни муҳофаза қилишга, ишчилар, хизматчиларга медицина, маиший ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилашга маблағлар ажратиш тўғрисида қарорлар қабул қилади, коллективни социал ривожлантиришнинг бошқа масалаларини кўриб чиқади;

Кадрлар тайёрлаш қоидалари, уларнинг малакасини ошириш ва жой-жойига қўйиш, корхонада ички тартиб қоидалари, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомининг аҳволи масалаларини кўриб чиқади ва интизомни мустаҳкамлаш чораларини белгилайди;

Ишлаб чиқариш новаторларига, илғорларига, уруш ва меҳнат ветеранларига моддий рағбатлантириш ва социал ривожланиш фондларидан ажратиладиган маблағлар ҳисобидан имтиёзлар ва енгилликлар берилиши устидан контролни амалга оширади.

Меҳнат коллективи кенгаши маъмурият, партия, касаба союз ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотлари билан мустаҳкам ҳамкорликда ишлайди.

2. Меҳнат коллективи кенгашининг ваколатлари доирасида ва қонунларга мувофиқ кенгаш қабул қилган қарорлар коллективнинг барча аъзолари учун мажбурийдир.

Корхона маъмурияти меҳнат коллективи кенгаши билан келишолмай қолган тақдирда масала меҳнат коллективининг умумий йиғилиши (конференцияси)да ҳал этилади.

3. Меҳнат коллективи кенгашини корхона коллективининг умумий йиғилиши (конференцияси) очиқ овоз бериш йўли билан икки-уч йил муддатга сайлайди. Кенгашга ишчилар, бригадирлар, мастерлар, мутахассислар, маъмурият, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотларининг вакиллари сайланадилар. Кенгаш аъзолари сонини меҳнат коллективининг умумий йиғилиши (конференцияси) белгилайди.

Навбатдаги сайловда кенгаш состави, қоида тариқасида камида учдан бирига янгиланади.

Меҳнат коллективи кенгаши ўз составида кенгаш раисини, раис ўринбосарларини ва кенгаш секретарини сайлайди. Кенгаш мажлислари зарурати қараб камида бир кварталда бир марта ўтказилади. Меҳнат коллективи кенгашининг аъзолари ўз вазифаларини жамоатчилик асосида бажарадилар.

Корхона маъмурияти меҳнат коллективи кенгашининг самарали ишлаши учун зарур шароитларни яратиб беради.

4. Меҳнат коллективи кенгаши ва корхона маъмурияти қонунчилик кўзда тутган доирада касаба союз комитети ва комсомол ташкилоти билан биргаликда социал ривожланиш, меҳнатни ташкил этиш ва иш ҳақи масалаларига оид қарорлар қабул қилади.

8-МОДДА. КОРХОНА КАДРЛАРИ

1. Корхонада **кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш** иши маъмурият ва партия ташкилоти томонидан меҳнат коллективи кенгашининг, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг актив иштирокида олиб борилади.

Корхона тўла хўжалик ҳисоби, ўз-ўзини пул билан таъминлаш шароитида, ўз-ўзини бошқариш негизларида юксак пировард натижаларга эриша оладиган барқарор меҳнат коллективини вужудга келтиради. У кадрларнинг замонавий ишлаб чиқариш ошиб бораётган талабларига мувофиқлигини таъминлайди, ходимларнинг корхона вазифаларини бажаришда ишчанлиги ва масъулиятини ривожлантиради, кадрларни энг яхши меҳнат анъаналари асосида ўз коллективи учун фахрланиш руҳида тарбиялайди ва уларнинг энг юксак меҳнат унумдорлигидан манфаатдорлигини оширади; ҳар бир ходим ўз иш жойини қадрлайдиган бўлишига интилади.

2. Корхона **кадрларнинг касбкор маҳорати, сиёсий, умумий таълим ва маданий савияси муттасил ўсиши тўғрисида,** ходимларнинг малакасини ва ишлаб чиқариш манфаатларини назарда тутиб, уларнинг ўрнини алмаштириб туриш ҳақида **доимо ғамхўрлик қилади.** Шу мақсадда корхона кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашни амалга оширади ҳамда бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида, ўқув юртларида ходимларнинг малакасини оширишни таъминлайди, таълим-моддий базани ривожлантиради, ўқув комбинатлари, курслари ва марказларини, илғор меҳнат усулларини ўрганиш мактабларини ташкил этади, мураббийликни ривожлантиради.

Корхона таълимни иш билан бирга қўшиб олиб бориш учун зарур шарт-шароитларни яратади ва амалдаги қонунларда кўзда тутилган имтиёзларни беради. Ходимлар розилиги билан корхона томонидан ўрта махсус ва олий ўқув юртларига, шунингдек аспирантурага ўқишга юборилиб, уларга стипендия тўлаб турилади.

Корхона ёшларни меҳнатга тайёрлашда, касб-корга қизиқишни вужудга келтиришда ўқув юртларига кўмаклашади.

3. Корхонанинг **раҳбар кадрлари** юксак амалий, сиёсий, маънавий фазилатларга, социалистик омилкорлик ва принципиалликка эга бўлишлари, жипслашган коллективни вужудга келтира олишлари ва меҳнат коллективининг манфаатлари умумхалқ манфаатлари билан бирга қўшилишини таъминлай олишлари керак. Ҳозирги замон раҳбари учун касб-корни юксак даражада билиш, бошқарув илми асосларини ҳамда истиқболни пайқаб, самарали хўжалик юритиш имконини берадиган иқтисодий фикрлашни эгаллаб олиш зарур.

4. Кадрларнинг ошиб бораётган талабларга мувофиқлигини таъминлаш мақсадида корхонада раҳбар ходимларнинг, мутахассислар ва хизматчиларнинг аттестацияси ўтказилади. Аттестация натижаларига мувофиқ корхона раҳбари ходимларининг лавозимини, класслиунвонни ва малака категориясини ошириш ёки пасайтириш, мансаб окладини кўпайтириш ёки камайтириш, мансаб окладларига устамалар белгилаш, белгиланган устамаларни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида ёхуд уларни эгаллаб турган лавозимидан бўшатиш ҳақида қарор қабул қилади.

9-МОДДА. КОРХОНАНИНГ ЮҚОРИ ОРГАН ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТИ БИЛАН МУНОСАБАТЛАРИ

1. **Корхона ва юқори орган** (министрлик, давлат комитети, идора ёки бошқа юқори орган)нинг **муносабатлари** корхонада планли бошқариш, тўла хўжалик ҳисоби принципларига риоя этиш, ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ўз-ўзини бошқариш асосига қурилади.

Корхонага раҳбарлик, аввало, контрол рақамлар, давлат буюртмалари ва узоқ муддатли иқтисодий нормативлар асосида иқтисодий методлар билан амалга оширилади.

Юқори орган ўзининг бутун фаолияти билан корхонанинг самарали ишлаши учун шарт-шароит таъминлаши, корхонанинг ҳуқуқларига қатъий риоя этиши, шу ҳуқуқларнинг тўла амалга оширилишига кўмаклашиши, унинг оператив-хўжалик фаолиятига аралашмаслиги лозим.

Иқтисодий нормативларга тузатиш киритиш, шунингдек қонунда кўзда тутилмаган кўрсаткичларни корхоналарга етказиш тақиқланади. Белгиланган кўрсаткичлар ўзаро қатъий равишда боғланиши керак.

2. Корхона белгиланган нормативга мувофиқ ўз фойдаси (даромади)нинг бир қисмини марказлаштирилган фондлар ва резервларни вужудга келтириш учун юқори органга ўтказади. Юқори орган шу фондлар ва резервлар ҳисобидан корхонага тармоқни ривожлантириш учун зарур тадбирларни амалга оширишга маблағ ажратиб беради.

3. Корхона тармоқда министрлик, идора ўтказаётган ягона техника сиёсати талабларига амал қилади, кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашда ундан ёрдам, ташқи иқтисодий алоқаларни амалга оширишда кўмак олади.

Юқори орган корхонанинг фаолияти, қонунларга риоя этилиши, социалистик мулкнинг сақлаб қолиниши устидан контролликни амалга ошириши лозим. Юқори орган манфаатдор ташкилотларни жалб этиб, корхонанинг ишлаб чиқариш ва молия-хўжалик фаолиятини йилига кўпи билан бир марта комплекс тарзда ревизия қилади.

Министрлик, идора, бошқа юқори орган корхонага фақат қонунда белгилаб қўйилган ўз ҳуқуқ доирасидагина кўрсатма бериши мумкин.

Корхонанинг ҳуқуқларини бузган юқори органнинг кўрсатмасини бажариш натижасида корхонага етказилган зарарнинг ўрни шундай кўрсатма берган орган томонидан қопланиши керак. Зарарларнинг ўрнини қоплаш масаласи ҳусусидаги низолар Давлат арбитражи томонидан ҳал этилади.

4. **Корхона** қонунга мувофиқ территорияни комплекс социал ва иқтисодий ривожлантиришни, аҳолининг эҳтиёжларини яхшироқ қондиришни таъминлаш соҳасида **халқ депутатлари Совети ўтказадиган ишда,** шунингдек маҳаллий бюджетни пул билан таъминлашда **актив қатнашади.**

Корхона ишлаб чиқаришни ривожлантиришни жадаллаштириш ва унинг самарадорлигини ошириш резервларини қидириб топиш ва ишга солиш соҳасидаги ўз фаолиятида халқ депутатлари Совети билан ўзаро баҳамжиҳат иш кўради. Ишлаб чиқаришни ўстириш резервларидан фойдаланиш ва ресурсларни тежаш юзасидан Советлар ташкил этган тадбирларни амалга ошириш ҳисобига корхоналар тежаб қолган маблағнинг бир қисми иттифоқдош (областларга бўлинмаган) ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ихтиёрига тегишли территорияларни иқтисодий ва социал жиҳатдан ривожлантиришда фойдаланиш учун берилади.

Корхона объектлар қурилишига оид техникавий-иқтисодий асослар ва техникавий-иқтисодий ҳисоб-китобларни, белгиланган кўрсаткичларга мувофиқ қурилишларнинг титул рўйхатларини тегишли иттифоқдош (областларга бўлинмаган), автоном республика Министрлар Совети билан, халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия комитети билан келишиб олади.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ўз территориясидаги корхоналарнинг самарали фаолиятига кўмаклашадилар, корхоналарнинг 2—3 сменали ишини эътиборга олиб, савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат, соғлиқни сақлаш, маданият ташкилотлари, шаҳар транспортининг шу корхоналар ходимларига хизмат қилиши қулай режимини, шунингдек болалар муассасаларининг иш режимини вужудга келтириш чораларини кўради.

5. Юқори органнинг топшириқларига ва халқ депутатлари Советининг қарорларига мувофиқ планда кўзда тутилмаган ишлар ҳажмининг корхона томонидан бажарилиши хўжалик шартномалари асосида амалга оширилиб, шу ишлар қайси корхона ва ташкилот учун бажарилган бўлса, қилинган чиқимлар улар томонидан қопланади.

Планга киритилмаган ва банклар томонидан пул билан таъминлаш учун қабул қилинмаган объектларда пудрат ташкилотлари қилган чиқимларнинг ўрни қопланмайди. Буюртмачилар томонидан мазкур объектларга қилинадиган чиқимларни пул билан таъминлаш учун кўзда тутилган маблағлар юқори ташкилотлар томонидан олиб қўйилади ва уй-жой бинолари ҳамда болалар муассасалари қурилишини пул билан таъминлашга ишлатилиши мумкин.

III. КОРХОНАНИНГ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОЦИАЛ ФАОЛИЯТИ

10-МОДДА. ПЛАНЛАШТИРИШ

1. Корхонанинг фаолиятини планлаштириш демократик централизм принципига мувофиқ меҳнат коллективларининг планларни ишлаб чиқиш ва муҳокама қилишда кенг қатнашиши асосида амалга оширилади. Планлаштириш истеъмолчиларнинг юқори сифатли маҳсулот (иш, хизмат)га бўлган ошиб борувчи эҳтиёжлари ва талабларини камроқ чиқим билан қондириш ҳамда коллективнинг ишлаб чиқариш ва социал ривожланишини, меҳнат ҳақини пул билан таъминлашдаги асосий манба бўлмиш хўжалик ҳисоби даромадини ўстиришни таъминлаш зарурлигига асосланади.

2. Корхона СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг беш йилликка ва узоқ муддатли истиқболга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасида белгиланган дастлабки кўрсаткичлар негизида ўзининг ривожига оид таклифларни ишлаб чиқади. У ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва унинг техникавий даражасини ошириш, ички ва жаҳон бозорларининг талабларига мувофиқ маҳсулотни янгилаш ва унинг сифатини ошириш, фан-техника ютуқларидан ғоят тўла-тўкис фойдаланиш, умумдавлат, тармоқ, фан-техника программаларида ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан қўшма программаларда актив қатнашиш тадбирларини кўзда тутади.

3. Иқтисодий ва социал ривожлантириш **беш йиллик плани** (топшириқлар йилма-йил тақсимлаб қўйилган план) корхоналар фаолиятини планлаштириш ва ташкил этишнинг асосий формасидир. Корхона беш йиллик планни контрол рақамлар, узоқ муддатли иқтисодий нормативлар, давлат буюртмалари, шунингдек истеъмолчиларнинг маҳсулот (иш, хизмат)га буюртмалари ҳамда марказлаштирилган тарзда тақсимланадиган моддий ресурсларнинг лимитлари асосида мустақил равишда ишлаб чиқади. Корхона беш йиллик планни ишлаб чиқиш чоғида ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланишни кўзда тутади, меҳнат сарфи, хом ашё ва материал, энергия ва ёқилғи сарфининг илғор илмий асосланган нормаларини қўллайди, тақчил материаллар ва буюмларни алмаштиради, иккиламчи ресурсларни хўжалик оборотига кенг миқёсда жалб этади, ишлаб чиқариш ҳаражатларини камайтиришга ва фойдани кўпайтиришга ҳаракат қилади.

Контрол рақамларда кўзда тутилган кўрсаткичларни таъминлаш учун корхона ишлаб чиқариш планларини тузади ва давлат буюртмалари юзасидан, шунингдек истеъмолчиларнинг бевосита буюртмаларига мувофиқ мустақил планлаштириладиган маҳсулот турларига мувофиқ маҳсулот (иш, хизмат) етказиб бериш учун хўжалик шартномалари тузади. Корхонанинг давлат буюртмалари албатта ижро этилиши шарт.

4. **Йиллик планларни** корхона ўз беш йиллик планига, тасдиқланган иқтисодий нормативларга, давлат буюртмаларига, тузилган хўжалик шартномаларига ва маҳсулот (иш, хизмат)га бўлган талабга асосланиб ишлаб чиқади. Корхона маҳсулот етказиб бериш тўғрисидаги **шартномаларни** тузганда уларнинг планга, давлат буюртмаларига ва истеъмолчиларнинг бевосита буюртмаларига тўла мувофиқлигини таъминлайди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва етказиб бериш тўғрисидаги шартномалар маҳсулотларни улгуржи ярмаркаларда эркин сотиш натижасида тузилади, шу шартномалар молларнинг турини, сифатини ошириш ҳамда корхонанинг ишлаб чиқариш ва социал ривожланишини белгилайдиган кўрсаткичларни планлаштириш учун негиз бўлади.

Талаб мавжуд бўлган ҳамда ишлаб чиқаришнинг қўшимча резервлари ва ресурслар аниқланган тақдирда корхона ўз меҳнат коллективининг ташаббусига биноан беш йиллик планда кўзда тутилган кўрсаткичлардан ошадиган **муқобил план** қабул қилади.

5. Беш йиллик ва йиллик планларда корхонага белгилаб бериладиган кўрсаткичлар, иқтисодий нормативлар ва лимитлар рўйхатини СССР Министрлар Совети белгилайди, Юқори орган шу рўйхатга мувофиқ келмайдиган план кўрсаткичларини, нормативлар ва лимитларни корхонага етказиш ҳуқуқига эга эмас. Корхонага белгилаб бериладиган иқтисодий нормативлар барқарор бўлиб, улар қайта кўриб чиқилмаслиги керак.

Корхона план интизомига қатъий риоя этишга ҳамда план ва мажбуриятларнинг сўзсиз бажарилишига эришиб боришга мажбурдир.

6. Иттифоқ (республика) қарамоғидаги корхона беш йиллик ва йиллик планларнинг лойиҳаларини тегишли иттифоқдош (областларга бўлинмаган) автоном республика Министрлар Совети билан, халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия комитети билан социал соҳани ривожлантириш, аҳолига хизмат қилиш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш, қурилиш, ходимларнинг сони, меҳнат ресурсларидан, маҳаллий турдаги хом ашё ва материаллардан, иккиламчи ресурслардан фойдаланиш, табиатни муҳофаза қилиш, ер, сув ва ўрмонлардан фойдаланиш масалалари ҳамда қонунда белгиланган бошқа кўрсаткичлар юзасидан келишиб олишга мажбур. Корхона планларининг лойиҳаларида сайловчиларнинг ижро учун қабул этилган наказларини амалга ошириш тадбирлари ҳисобга олинади.

11-МОДДА. ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ ВА СИФАТНИ ОШИРИШ

1. Корхонанинг фан-техника тараққиёти соҳасидаги фаолияти ишлаб чиқаришнинг **техникавий даражасини** ва ташкил этилишини **доимо оширишга,** технология жараёнларини такомиллаштиришга, **жаҳон бозорида рақобат қила оладиган олий сифатли** маҳсулот ишлаб чиқаришга, маҳсулотни ўз вақтида янгилаб туришга, **истеъмолчиларнинг эҳтиёжлари ва талабларини ғоят тўла-тўкис қондиришга** бўйсундирилиши керак. Корхона фан-техника ишланмаларини ўз кучлари билан ҳамда жалб этиладиган илмий ва лойиҳа-ташкилотлари билан амалга оширади.

Маҳсулот, иш ва хизматларнинг сифати ҳар бир меҳнат коллективи фаолиятининг натижаларига бериладиган ижтимоий баҳода ҳал қилувчи кўрсаткичдир. Ўз корхонасининг маркаси шарафи тўғрисида ғамхўрлик қилиш ишчилар, инженерлар, конструкторлар ҳамда раҳбарларнинг касб-кор ва ватанпарварлик ифтихори нишонаси бўлиши керак.

2. Фан ва техника ютуқларини кенг миқёсда, комплекс тарзда ва ўз вақтида қўлланиш, самарали ва юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш корхона фойдаси (даромади)ни кўпайтиришнинг ҳамда унинг ишлаб чиқариш ва социал ривожини ўзи пул билан таъминлашнинг энг муҳим йўлидир. Корхона параметрлари дунёдаги олий ютуқларга мос келадиган ёки ошадиган маҳсулотни **бирмунча юқорироқ нархлар билан** реализация қилади. эскирган буюмлар ва сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқарилган тақдирда корхона улгуржи **нархлардан чегиртма** тўлайди, моддий жиҳатдан жавобгар бўлади ва **коллективнинг хўжалик ҳисоби даромадида, иш ҳақида ҳамда социал неъматларда муқаррар зарар кўради.**

3. Корхона технология интизомига, стандартларга, техникавий шартларга қатъий риоя этилишини, ўзи ишлаб чиқарган техниканинг пухта ва нуқсонсиз ишлашини таъминлашга мажбур. У маҳсулотнинг сифати устидан контрол қилади, ўзининг сифатни контрол қилиш бўлимларини мустаҳкамлайди ва давлат қабули муассасаларининг ишига кўмаклашади. Гарантия муддатида ва гарантия муддатидан сўнг ремонт қилишни ташкил этади.

4. **Ишлаб чиқариш бирлашмаси ва корхона** фан-техника ишланмаларини жадаллаштириш, илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан бирлашиш даражасини ошириш мақсадида:

Ўз илмий-тадқиқот, тажриба-экспериментал базасини биринчи галда ривожлантиришни таъминлайдилар; фан-техника ва лойиҳа-конструкторлик бўлинмаларини тузишлари мумкин, уларни илмий ходим ва мутахассис кадрлар билан мустаҳкамлайдилар;

Илмий тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва технология ташкилотлари билан барқарор бевосита алоқаларни йўлга қўядилар;

Тадқиқотлар ва ишланмаларни бажариш учун илмий муассасалар, олий ўқув юртлари билан, фан-техника жамиятлари ташкилотлари ҳамда қайси идорага бўйсунишидан қатъи назар, бошқа корхоналар билан хўжалик шартномалари тузадилар.

5. **Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси** юксак самарали техникани, технология жараёнларини ва янги туркум материалларини яратишда ҳамда уларни ишлаб чиқаришда қўлланишда етакчилик мавқеида **туришга мажбурдир.** У халқ хўжалигида ишлаб чиқарилаётган ўз профилидаги маҳсулот (иш, хизмат)нинг илмий-техникавий даражаси учун масъулдир.

Илмий тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва технология ташкилотлари тадқиқотлар ва ишланмаларнинг юксак савиясини, уларда маҳсулотнинг, иш ва хизматларнинг сифатига нисбатан қўйилаётган истиқболли талаблар амалга оширилишини таъминлашга, дунёдаги олий даражага мос келадиган маҳсулот, илғор базавий ва принципиал янги технологияларни ишлаб чиқишга, уларнинг халқ хўжалигида кенгроқ қўлланишига актив кўмаклашишга

(Давоми бешинчи бетда).

ЛОЙИҲА

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

(Давоми. Боши 1-, 4-бетларда).

мажбурдирлар. Асосий кўрсаткичлари жиҳатидан дунёдаги олий даражага мос келмайдиган ишланмаларни ишлаб чиқаришга топширган мазкур ташкилотлар моддий жиҳатдан жавобгар бўладилар, уларнинг раҳбарлари ва ишлаб чиқувчилари эса интизомий жавобгарликка тортилади, уларнинг иш ҳақи ва моддий рағбатлантирилиши пасайтирилади.

6. Корхоналар, ишлаб чиқариш ва илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари, илмий ташкилотлар ўз фаолиятида **фан-техника мусобақасининг турли формаларидан** кенг фойдаланадилар, меҳнат коллективларида ижодкорлик муҳитини вужудга келтирадилар. Фан-техника проблемасининг энг самарали ечимини танлаб олиш, олимлар, мутахассислар ва ишчиларнинг ташаббусини ривожлантириш мақсадида конкурслар, параллел конструкторлик ва лойиҳа ишланмалари ташкил этилади, муваққат илмий коллективлар тузилади. Халқ хўжалигининг энг муҳим маҳсулотини ишлаб чиқиш, қоида тариқасида **конкурс асосида** амалга оширилади. Фан-техника мусобақаси натижасида муваффақиятларга эришган, конкурсда ғолиб чиққан корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар моддий ва маънавий рағбатлантиришда устунликка эга бўладилар, уларнинг фойдаси (даромади) кўпаяди.

Тармоқлараро фан-техника комплекслари корхоналарнинг куч-ғайратларини бирлаштирадилар ва фан-техника тараққиётининг энг муҳим соҳаларида улар бажараётган тадқиқотларни, тажриба-конструкторлик ва технология ишларини, шунингдек тажриба намуналарини тайёрлаш ҳамда уларни кўплаб ишлаб чиқаришгача қиёмига етказиш соҳасидаги ишларни мувофиқлаштириб турадилар.

7. Корхона меҳнат коллективларининг барча аъзоларини фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, маҳсулот сифатини, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва унинг маданияти даражасини ошириш вазифаларини ҳал этишга тортишга интилади, меҳнаткашларнинг илмий-техникавий ижодкорлигини ҳар томонлама рағбатлантиради. У корхонадаги ихтирочилик ва рационализаторлик ишини, тажриба алмашишни ташкил этади, кўриклар ўтказади, сифат группаларини тузади, сифатни оширишда меҳнаткашлар ижодий иштирокининг бошқа формаларини қўллайди: технология, патент ва лицензия ахбороти сақланишини таъминлайди.

12-МОДДА. ТЕХНИКА БИЛАН ҚАЙТА ҚУРОЛЛАНТИРИШ ВА РЕКОНСТРУКЦИЯ ҚИЛИШ

1. Корхона ишлаб чиқариш потенциалидан самарали фойдаланишга, асбоб-ускуналарнинг иш сменаларини оширишга, уни янги техника ва технология асосида доимо янгилаб туришга, меҳнат унумдорлигини ҳар томонлама ўстиришга ҳаракат қилишга мажбур. У ўз моддий-техникавий базасини узлуксиз модернизациялаш программасини тузади, **куч-ғайрат ва ресурсларни** прогрессив лойиҳалар асосида **ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантиришга ва реконструкциялашга сафарбар қилади.**

2. Корхона техника билан қайта қуроллантириш, реконструкциялаш ва кенгайтириш ишларини **ишлаб чиқариш, фан ва техникани ривожлантириш фонди** (шунга ўхшаш бошқа фондлар), шунингдек банк кредитлар **ҳисобига** амалга оширади ҳамда зарур ресурслар ва пудрат ишлари билан биринчи галда таъминланади.

Амалдаги ишлаб чиқаришни реконструкция қилиш ва кенгайтириш соҳасидаги кенг миқёсли тадбирларни ўтказишга, шунингдек социал объектлар қурилишига алоҳида ҳолатларда корхона учун марказлаштирилган молиявий маблағлар ажратилади. Мана шундай ишлаб чиқариш ва социал объектларнинг рўйхати давлат планида тасдиқланади.

3. Корхона:

Амалдаги ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш, реконструкция қилиш ва кенгайтириш ишларини амалга ошириш, шунингдек ноишлаб чиқариш объектларини қуриш, лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз кучлари билан ва шартнома асосида ишлаб чиқиш;

Корхона коллективининг хўжалик ҳисоби даромади ва банк кредитлари ҳисобига қуриладиган ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш объектларининг лойиҳа-смета ҳужжатларини ва титул рўйхатларини (белгиланган смета қийматли доирасида) тасдиқлаш;

Қурилиш — монтаж ишларининг бажариш графикларини пудратчилар билан келишиб тасдиқлаш;

Лойиҳа ҳужжатларини ишлаб чиқарувчилардан эскирган лойиҳаларни қабул қилмаслик ҳуқуқига эгадир.

4. Амалдаги ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш, реконструкция қилиш ва кенгайтиришни корхона қурилишини хўжалик ва пудрат усулларини оқилона равишда биргa қўшиб амалга оширади. У қурилишнинг норматив муддатларига, ишлаб чиқариш қувватларини ўзлаштириш нормаларига риоя этилишини ва маблағларнинг ўрни қопланишини таъминлайди.

Қурилиш-монтаж ишларини пудрат усулида бажариш учун корхона бутун қурилиш даврига пудрат шартномасини тузади.

Пудратчи корхона буюртмачи ва ёрдамчи пудратчи ташкилотлар билан биргаликда қурилиш объектларининг белгиланган муддатларда ишга туширилишини таъминлайди ва уларнинг сифати учун жавобгар бўлади.

13-МОДДА. МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВИНИНГ СОЦИАЛ РИВОЖЛАНИШИ

1. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг, унинг ходимлари меҳнат ҳамда ижтимоий-сиёсий активлигини юксалтиришнинг, уларни коллективизм руҳида тарбиялашнинг, социалистик турмуш тарзини қарор топтиришнинг қудратли воситаси бўлмиш актив социал сиёсат ўтказиш корхона фаолиятининг энг муҳим йўналишидир. Корхона ўз ходимларининг, улар оилаларининг, меҳнат ва уруш ветеранларининг меҳнат ҳамда турмуш шароитларини яхшилаш, манфаатларини ҳамда эҳтиёжларини қондириш тўғрисида ғамхўрлик қилишга мажбурдир.

Корхонанинг меҳнат коллективи, унинг ҳар бир ходими ўзининг серунум меҳнати билан социал ривожланиш маблағларини ҳосил қилади. Коллективнинг социал неъматларга бўлган эҳтиёжларини қондириш имкониятлари корхона ишининг пировард натижалари билан, коллективнинг хўжалик ҳисоби даромади билан белгиланади. Социал ривожланиш масалалари меҳнат коллективи барча аъзоларининг бевосита иштироки билан ҳал этилади.

Корхона ўзининг социал фаолиятини **халқ депутатлари маҳаллий Советлари билан мустаҳкам ўзаро ҳамжиҳатликда олиб боради.**

2. Корхона инсон омилини кучайтиришга, **меҳнат шароитларини яхшилашга, унинг ижодий мазмунини бойитишга, меҳнатни биринчи ҳаётий заруратга тадрижий равишда айлантиришга энг муҳим аҳамият беришга** мажбурдир. Шу мақсадда корхона:

Оғир жисмоний, бир хил зерикарли ва кам малакали меҳнатни кескин камайтиришга, келгусида эса тугатишга интилади;

Санитария нормалари ва хавфсизлик техникаси талабларига мос келадиган технология жараёнларини қўллайди, ишлаб чиқаришда жароҳатланишни тугатишни таъминлайди;

Автоматлаштириш ва механизациялашни кенг жорий этади,иш жойининг ташкил этилишини ва илмий ташкил этилишини, меҳнатнинг илмий ташкил этилишини такомиллаштиради;

Хотин-қизларнинг меҳнати учун энг қулай шароитларни яратади;

Ёшларга касб-кор тайёргарлигини ва маданий савиясини оширишда ҳар томонлама кўмаклашади.

3. Ходимларга **бевосита ишлаб чиқаришда** қулай социал шароитларни яратиш учун корхона:

Умумий овқатланишни ташкил этади, барча ходимларни иссиқ овқатлар билан таъминлайди, зарурат туғилганда ўз ошхоналари ва буфетларида овқатни арзонлаштириш учун социал ривожланиш фондининг маблағларидан фойдаланади, ўзининг ёрдамчи қишлоқ хўжаликларини актив ривожлантиради;

Ходимларга медицина хизматини яхшилайди, буннинг учун касалликларнинг олдини олиш ва даволаш фаолиятига комплекс ёндашишни таъминлаб, касалга чалинишни камайтиришга ҳаракат қилади, соғлиқни сақлаш муассасаларига биноларни бепул бериб қўяди, даволаш — профилактика базасини кенгайтиради ва мустаҳкамлайди;

Ҳақ тўланадиган турли-туман хизматларни актив ривожлантириб, ходимларнинг талаб-эҳтиёжларини янада тўла-тўкис қондиришга интилади ва уларнинг бўш вақтдан оқилона фойдаланишларига кўмаклашади.

4. **Социал соҳанинг моддий базасини жадал ривожлантириш ва ходимларнинг ҳамда улар оилаларининг соғлом турмуши, дам олиши учун шароит яратиш мақсадида корхона:**

Социал ривожланиш фонди маблағларининг асосий қисмини уй-жой бинолари, болалар муассасалари ва бошқа социал объектлар қурилишига сарфлайди;

Ҳар бир ходим оиласини алоҳида квартира ёки якка тартибдаги уй билан тезроқ таъминлашга ҳаракат қилади ҳамда ўз социал ривожланиш фонди ва банк кредитлари ҳисобидан уй-жой бинолари қуриши, ўзига қарашли уй-жой биноларини ўз вақтида ремонт қилишни ва ишлатишни амалга оширади, кооператив қурилишни ташкил этади ва якка тартибда уй-жой қуришда ходимларга ҳар томонлама ёрдам беради, шу мақсадлар учун ссуда беради;

Болалар боғчалари, яслилар, пионер лагерлари ва бошқа болалар муассасалари тармоғини ривожлантиради;

Санаторий-профилактор ва йўлар, пансионатлар, маданият уйлари, туризм ва спорт базалари, дам олинадиган бошқа объектлар қуриши, ремонт қилиш ва ишлатишни амалга оширади;

Физкультура ва спортни, ходимларнинг ва улар оила аъзоларининг ижодий ҳаваскорлигини ҳар томонлама ривожлантиради;

Коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантиришга кўмаклашади;

Уй-жойларни, дам олиш уйлари ва санаторийларга йўлланмаларни, боғ ва полиз участкаларини ҳамда бошқа социал неъматлар ва имтиёзларни тақсимлайди. Корхонага айрим юқори малакали мутахассислар ва бошқа ходимларнинг меҳнат ҳиссасини эътиборга олиб, уларга навбатдан ташқари уй-жой ажратишга, меҳнат коллективига хизмат қиладиган ва унинг составига кирмайдиган медицина, болалар, маданий-маърифий ва спорт муассасалари ҳамда ташкилотлари ходимларини моддий рағбатлантиришга имкон берилади.

5. Корхонанинг меҳнат коллективи оилани мустаҳкамлашга кўмаклашади, аёлларга оналикни меҳнат ва жамоат фаолиятида қатнашиш билан муваффақиятли бирга қўшиш имконини берадиган қулай шароитлар яратади. Хотин-қизларнинг меҳнати ва турмушига тааллуқли масалалар хотин-қизлар кенгашининг актив иштироки билан ҳал этилиши керак.

6. Меҳнат коллективлари **меҳнат ветеранлари, уруш қатнашчилари, пенсионерлар, инвалидлар ва болалар тўғрисида доимо ғамхўрлик қиладилар**, уларга меҳрибонлик кўрсатадилар, зарур ёрдам берадилар, меҳнатга лаёқатли пенсионерлар ва инвалидларни уларга ярашa ишга жалб этиш учун шароит яратадилар, уларни коллективнинг жамоат ҳаётига тортадилар, уларга медицина хизмати ва бошқа хизмат, дам олиш ва бўш вақтни кўнгилли ўтказиш учун корхона ихтиёридаги имкониятларни берадилар. Корхона кексалар ва инвалидлар учун уйлар, болалар уйлари, интернатлар ва гўдак уйларини оталиққа олади ҳамда шу уйлар ва интернатларга моддий ва молиявий ёрдам беради.

7. **Корхона мактабларнинг** ва бошқа ўқув юртларининг **самарали ишлашига**, ўқувчиларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб қилишга **актив кўмаклашади.** У ўз маблағи ҳисобидан умумий таълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари ва бошқа ўқув юртларининг ремонт қилиш, жиҳозлаш, шунингдек қуриш учун пул ажратиши, мактаб ва мактабларга устахоналар, ўқув-ишлаб чиқариш комбинатлари, цехлар барпо этиши, ўқувчиларга таълим бериш учун мутахассисларни мастер сифатида юбориши мумкин. Корхона мактабларга, бошқа ўқув юртларига ва болалар муассасаларига бинолари, ускуналар, приборлар, асбоблар ва материалларни бепул бериб туриши ёки топшириши мумкин.

Умумий таълим мактабига ёки ҳунар-техника билим юртига база сифатида бириктирилган корхона уларнинг ўқувчилари меҳнат тайёргарлигини ташкил қилади ва бунинг учун зарур шароитларни яратади.

14-МОДДА. МЕҲНАТ ВА ИШ ҲАҚИ

1. Корхоналарда СССР гражданлари ўзларининг Конституцияда белгилаб қўйилган меҳнат қилиш ҳуқуқларини ҳамда меҳнат натижаларига унинг сони ва сифатига мувофиқ тарзда ҳақ тўланишини амалга оширадилар.

Ҳалол ва виждонан меҳнат қилиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, халқ бойлигини асраш ва кўпайтириш, меҳнат интизомига риоя қилиш ҳар бир ходимнинг бурчидир.

Корхона ходимларнинг меҳнатидан самарали фойдаланиши ва шу асосда коллектив фаровонлигини оширишга эришиши, бу коллективнинг ишлаб чиқариш ва социал тараққиёти вазифаларини муваффақиятли ҳал этилишини таъминлаши шарт. Корхона моддий рағбатлантириш билан бир қаторда ходимларнинг меҳнатдаги юксак ютуқлари учун маънавий рағбатлантиришнинг турли формаларидан кенг кўламда фойдаланиши лозим.

2. **Меҳнат потенциалидан ниҳоятда тўла-тўкис фойдаланиш** ва ҳар бир ходимнинг юксак унумли фаолияти **учун** шароит яратиш мақсадида корхона:

Меҳнатнинг илмий жиҳатдан асосланган нормаларини белгилайди ва ишлаб чиқаришнинг ташкилий техникавий шароитлари яхшиланишига қараб уларни қайта кўриб чиқади;

Ўсиб бораётган иш ҳажмларини ходимларнинг озроқ сони билан бажарилишига ҳаракат қилади;

Иш жойларини аттестациядан ўтказади ва рационализация қилади, уларнинг зарур миқдорини белгилайди ва ортиқча иш жойларини бекор қилади;

Ходимлар ишини ташкил этиш формаларини ва иш разрядларини белгилайди, ишчиларга разряд беради, меҳнатнинг илғор методлари ва усулларининг жорий этилишини ташкил этади;

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари билан келишиб, иш режимини белгилайди, ўзгарувчан графиклар жорий этади. Кун бўйи ишланмайдиган ишга рухсат беради, касаначилик меҳнатини ташкил этади, шунингдек қонунларга мувофиқ тарзда қўшимча отпускаларнинг муддатини аниқлайди.

Корхона виждонан қилинган меҳнатни рағбатлантиради, у интизомни бузувчиларга ва бракчиларга нисбатан тоқатсизлик вазиятини вужудга келтириши, уларга нисбатан моддий, интизомий ва ижтимоий таъсирнинг қаттиқ чораларини кўриши шарт.

3. Меҳнат самарадорлигини ошириш, иш натижалари учун коллектив манфаатдорлиги ва жавобгарлигини кучайтириш, ходимларда корхонанинг ишлаб чиқариш воситаларидан фойдаланишга омилкорлик муносабатини шакллантириш мақсадида:

Бригада хўжалик ҳисоби ва бригада пудратидан меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг асосий коллектив формалари сифатида фойдаланади. Зарур бўлиб қолган ҳолларда бригада составига инженер — техник ходимлар киритилади;

Участкалар, цехлар ва бошқа бўлинмаларни пудрат формасига ўтказади. Ана шундай бўлинмаларда иш коллектив билан маъмурият ўртасида шартнома тузиш асосида ташкил этилиб, зарур буюмлар тегишли бўлинмаларга бириктириб қўйилади ва уларга узоқ муддатли нормативлар асосида иш ҳақи тўланади;

Зарур бўлиб қолган ҳолларда оилавий пудратни қўллайди.

4. Корхона белгилаб қўйилган нормативга кўра, ишнинг пировард натижаларига қараб, **иш ҳақи фондини (меҳнатга ҳақ тўлаш фондини)** тузади. Корхона тасдиқланган нормативларга мувофиқ тарзда ўртача иш ҳақининг ўсишига нисбатан меҳнат унумдорлигининг илдамроқ ўсишини таъминлаши шарт.

Корхона ходимларнинг умумий сонини, уларнинг профессионал ва малака составини белгилайди, штатларни тасдиқлайди.

Юқори орган корхонага раҳбар ходимлар, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар иш ҳақи норматив фондини тасдиқлайди. Мазкур нормативда белгиланганига кўра, иш ҳақи фонди доирасида корхона ишлаб чиқариш хусусиятини ва ўз олдида турган вазифаларни ҳисобга олиб, илмий ходимлар, конструкторлар ва технологлар иш ҳақи фонди нормативини, шунингдек техника назорати хизмати ходимларининг иш ҳақи фонди нормативи ва инженер-техник ходимлар ва хизматчилар иш ҳақи фонди нормативини мустақил равишда белгилайди. Корхона бошқарув ходимларини сақлашга мўлжалланган харажатлар ҳиссаси нисбатан камайиб боришини таъминлаши шарт.

5. Корхона меҳнатга ҳақ тўлашдан меҳнат унумдорлигини ошириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, маҳсулот сифатини яхшилаш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишни рағбатлантиришнинг энг муҳим омили сифатида фойдаланиши шарт. Корхона меҳнат коллективи ишлаб топган маблағлар ҳисобидан янги тариф ставкалари ва мансаб окладлари жорий этилишини таъминлайди.

Корхона қуйидаги ҳуқуқларга эга:

Тенглаштиришга йўл қўймай, ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашнинг форма ва системаларини белгилайди;

оширилган тариф ставкалари бўйича ҳақ тўланадиган иш жойларини аниқлайди, шунингдек меҳнатнинг конкрет шарт-шароитларини ҳисобга олиб, ишчи ва хизматчиларга қўшимча имтиёзлар беради;

касб (лавозим) ўриндошлиги, ўриндошлик касблари (лавозимлари)нинг сонини чеклаб қўймасдан, хизмат кўрсатиш зонасининг кенгайиши ёки бажарилаётган иш ҳажмининг кўпайганлиги учун қўшимча ҳақ жорий этади, қўли бўшаб қолган ходимларнинг тариф ставкалари (мансаб окладлари)дан пайдо бўладиган иш ҳақи фонди ҳисобига ва бу фондни тежаш доирасида қўшимча ва устама ҳақ белгилайди;

бўлинмалар раҳбарлари, мутахассислар ва хизматчиларга штат рўйхатидаги ўртача окладларга риоя қилмай ва улар сонининг нисбатини ҳисобга олмай, мансаб окладлари белгилайди;

моддий рағбатлантириш фондидан фойдаланишнинг конкрет йўналишларини белгилайди;

Структура бирликлари ва бўлинмалардаги ишчилар, раҳбар ходимлар, конструкторлар, технологлар ва хизматчиларни мукофотлаш тартибини ишлаб чиқади ва тасдиқлайди;

энг янги техника ва технологияни ишлаб чиқиш ва буларни ишлаб чиқаришга жорий этиш билан бевосита боғланган конструкторлар, технологлар ва бошқа мутахассисларнинг меҳнати юқорироқ даражада рағбатлантирилишини таъминлайди.

6. Меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашни такомиллаштириш, меҳнат коллективини социал ривожлантириш ва социал неъматларни тақсимлаш тадбирлари корхонада касаба союз комитетининг иштироки билан амалга оширилади.

15-МОДДА. МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ

1. Корхонанинг моддий-техника таъминоти унинг самарали ва бир маромда ишлаши заруратига қараб, моддий ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланиш ва уларнинг тасдиқланган нормативга кўра жуда оз запаси бўлишини назарда тутиб амалга оширилади.

Иқтисодий ва социал ривожланиш планларига мувофиқ корхона ўзининг ресурсларга бўлган эҳтиёжини аниқлайди ва уларни **лимитлар (фондлар) бўйича ёки улгуржи савдо тартибида** олади. Ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ишлаб чиқариш-техника эҳтиёжларига сарфланадиган маҳсулотга талабнинг қондирилишига қараб, шунингдек тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашнинг ишлаб чиқариш моддий харажатлари камайишига таъсирининг кучайишига қараб **улгуржи савдо кенгайиб бораверши** ва у корхоналар моддий-техника таъминотининг **асосий формаси бўлиб қолиши керак.**

2. Моддий-техника таъминоти органлари корхоналарнинг моддий ресурсларга бўлган асосланган эҳтиёжини ўз вақтида қондиришлари шарт. Моддий-техника таъминотининг территориал органлари корхоналар буюртмаларининг тўла бажарилиши учун иқтисодий жиҳатдан жавобгардирлар.

Корхона моддий-техника таъминоти органлари билан комплекс таъминотни ташкил этиш, етказиб берилаётган материалларни ишлаб чиқариш эҳтиёжи учун дастлабки тарзда тайёрлаш, техника воситаларини ижарага бериш, ахборот таъминоти ва бошқа хизматларни бажариш юзасидан шартномалар тузишга ҳақлидир.

3. Истеъмолчи — корхона маҳсулот тайёрловчилар билан таркиб топган хўжалик алоқаларини сақлаб қолиш ва бевосита узоқ муддатли хўжалик алоқаларини кенгайтириш юзасидан устун ҳуқуқларга эгадир ҳамда маҳсулотни бевосита тайёрловчидан ёки таъминот-сотиш корхонасидан олиш усулини ўзи танлайди.

Моддий-техника таъминоти органлари корхоналарнинг таркиб топган бевосита узоқ муддатли алоқаларини ўзбошимчалик билан қайта кўриб чиқиши тақиқланади.

4. Корхонага муттасил равишда амалдаги давлат стандартлари, техникавий шартлар ёки тузилган шартномалардан сифат жиҳатидан четга чиқиб маҳсулот етказиб берилганида, шунингдек корхонага сифатсиз лойиҳа ва техникавий ҳужжатлар берилганида корхона маҳсулот етказиб берувчи ёки ишлама тайёрлаб берувчи билан шартномани бир томонлама бекор қилиш ва шартнома бекор қилиниши оқибатида кўрилган зиённинг ўрнини қоплашни талаб қилиш ҳуқуқига эга.

5. Жўнатувчи корхона юкни вақтида олиб келиш, юк ташиш воситаларининг бекор туриб қолиши ва уларга тўла-тўкис юк ортилмаслиги учун жавобгардир, транспорт корхонаси эса маҳсулотни етказиб бериш ёки ортиш учун планлар ва шартномаларда кўзда тутилган транспорт воситаларининг етказиб берилишидаги узилишлар, юкларни ўз вақтида етказиб бериш ва бу юкларнинг етказилган зарар ҳажмида асралиши учун жавобгардир.

16-МОДДА. МАҲСУЛОТ, ИШЛАР ВА ХИЗМАТЛАР РЕАЛИЗАЦИЯСИ

1. Корхона истеъмолчилар, савдо ва моддий-техника таъминоти корхоналари билан тузилган хўжалик шартномаларига мувофиқ ўз маҳсулотини реализация қилади, иш бажаради ва хизмат кўрсатади ёки бу ишларни корхонанинг маҳсулот сотиш тармоғи орқали амалга оширади. Корхона шартномаларда назарда тутилган **мажбуриятларини** сон, тур (ассортимент), муддатлар, маҳсулот сифати (иш, хизмат сифати) ва бошқа шартлар бўйича **тўла бажариши керак.** Корхона талабни ўрганиши ва реклама бўйича тадбирларни амалга ошириши шарт. Шартнома талабларига мувофиқ маҳсулот етказиб берганлик (иш, хизмат кўрсатганлик) учун истеъмолчи томонидан ҳақ тўланиши корхона ишлаб чиқариш-сотиш фаолиятининг якунловчи босқичи, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашни амалга оширишнинг ажралмас шартидир.

2. Корхона шартномавий мажбуриятлар бажарилган тақдирда планга қўшимча ишлаб чиқарилган маҳсулотдан ўз эҳтиёжи учун фойдаланиш, бошқа корхоналарга, ташкилотларга ва аҳолига сотиш ёки бошқа корхоналар билан бу маҳсулотни алмаштириб олиш, шунингдек маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома тузган истеъмолчи ва моддий техника таъминоти органлари воз кечганида бу маҳсулотни юқоридаги таҳлитда реализация қилиш ҳуқуқига эгадир.

3. Шартномавий мажбуриятларга риоя қилинмаганида корхона мулкий жавобгар бўлади, белгилаб қўйилган тартибда истеъмолчи кўрган зиённи қоплайди. Шартнома талабларининг бузилганлиги учун жарима ва боқиманда тўлаш, шунингдек келтирилган зиённи қоплаш корхонани маҳсулот етказиб бериш, иш бажариш ёки хизмат кўрсатиш юзасидан олган мажбуриятларини бажаришдан озод қилмайди.

4. **Харид қилувчи корхона** шартномага мувофиқ тарзда етказиб берилган маҳсулотга (қилинган иш ва кўрсатилган хизматга) ўз маблағлари ҳисобидан, айрим ҳолларда эса банк кредити ҳисобидан вақтида **ҳақ тўлаши шарт.** Корхона белгилаб қўйилган муддатларда ҳақ тўлаш учун жавобгардир, вақтида ҳисоб-китоб қилмаганлиги учун жарима тўлайди.

Корхона қўлида маҳсулот (қилинган иш, кўрсатилган хизмат) ҳисоб-китоби учун ўз маблағлари ва кредит олиш ҳуқуқи бўлмаганида, маҳсулотга **юқори орган** марказлаштирилган фондлар ва резервлар маблағлари ҳисобидан қайтиб бериш шарти билан **ҳақ тўлайди.** Маблағ етмай қолган тақдирда юқори орган банк кредитидан фойдаланади.

17-МОДДА. МОЛИЯ ВА НАРХ

1. Корхонанинг молиявий фаолияти корхона ишлаб чиқариши ва социал тараққиёти учун молиявий ресурслар яратишга, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот (бажарилган иш, кўрсатилган хизмат) таннархини арзонлаштириш ва сифатини ошириш, ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни яхшилаш ҳисобига **фойда (даромад)ни кўпайтиришни таъминлашга** қаратилиши керак.

2. Корхона беш йиллик ва йиллик молиявий планларга кўра молиявий фаолиятини амалга оширади. У ўз мажбуриятларини вақтида бажариш учун бюджет, банк, юқори орган, маҳсулот етказиб берувчилар, пудратчилар ва бошқа ташкилотлар олдида жавобгардир. Корхона ўз ихтиёрида қолаётган молия маблағларидан юксак самара билан фойдаланишга ҳаракат қилиши шарт.

3. Корхонанинг бюджет билан **молиявий муносабатлари узоқ муддатли иқтисодий нормативлар негизига** қурилади. Корхона ўз ихтиёрида бўлган ресурслар учун бюджетга ҳақ тўлайди, нормативга кўра фойда (даромад) нинг бир қисмини ўтказади, шунингдек, қонунда кўзда тутилган бошқа тўловлар ва ажратмаларни, шу жумладан маҳаллий бюджетга ҳам ўтказади.

Корхона ва давлат бюджети ўртасида фойда (даромад)ни тақсимлаш нормативлари корхонада ишлаб чиқариш ва меҳнат ресурсларидан фойдаланишга давлат қўяётган тенг талабларни таъминлаши ва бу нормативлар ажратмалар, солиқ ставкалари ва бошқа нормативларнинг табақалашган шакллари формасида белгиланиши мумкин.

Нормативлар, нормалар ва ставкаларда белгилаб қўйилганидан ортиқча тарзда, шунингдек қонунда кўзда тутилмаган бошқа ҳолларда корхона фойдаси (даромади) ва бошқа молия ресурсларини олиб қўйиш ва қайта тақсимлаш тақиқланади.

4. **Корхона зиён кўрмай ишлаши керак.** Корхона планда белгиланиб, вақтинча зиён кўриб ишлаётганида юқори орган томонидан беш йиллик планда тобора камайиб бориши кўзда тутилган тартибдаги дотация лимити доирасида маблағ билан таъминланади. Корхона молиявий аҳволини мустаҳкамлаш, белгиланган муддатда маҳсулот тайёрлаш (иш бажариш, хизмат кўрсатиш)дан зиён кўрилаётганига барҳам бериш ва фойда кўриб ишлашни таъминлаш тадбирларини ишлаб чиқиши шарт.

5. Ресурслардан норационал фойдаланиш, жарима, штраф тўлаш ва қонунда кўзда тутилган тартибда ўзга иқтисодий жазо чоралари оқибатида бошқа ташкилотларга корхона етказган зиённи қоплаш коллективнинг хўжалик ҳисобидаги даромади ҳисобидан амалга оширилади. Келтирилган зиён учун ва иқтисодий жазо чоралари сифатида корхона олаётган маблағ коллективнинг хўжалик ҳисобидаги даромадини кўпайтиришга йўналтирилади.

6. Корхона **нарх белгилаш соҳасидаги** ҳуқуқ ва бурчларини давлат бошқаруви ва нархларни тартибга солиш асосий принципларига мувофиқ амалга оширади. Нархлар ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстиришга, маҳсулот (ишлар, хизматлар) сифатини ошириш ва таннархини арзонлаштиришга таъсир ўтказишнинг актив воситаси сифатида фойдаланилади. Корхона нархларнинг, уларнинг лойиҳалари ёки ҳисоб-китобларининг иқтисодий жиҳатдан асосланган бўлишини, харажатларга нисбатан халқ хўжалиги самарадорлигининг илдам ўсишини, истеъмолчи учун маҳсулотнинг нисбатан арзонлашувини, лимит нархларига риоя этилишини таъминлаши шарт.

7. Корхона ўз маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни **марказлаштирилган тартибда белгиланадиган нархлар** (тарифлар)га, шунингдек истеъмолчи билан **аҳдлашувга биноан ёки мустақил** реализация қилади.

8. Корхона **нархлар интизомига** қатъий риоя **этилиши учун жавобгар** бўлади ва нархларнинг оширилишига йўл қўймаслиги шарт. Нархлар давлат интизомини бузиш, стандартларга ва техник шартларга риоя этмаслик натижасида корхона асоссиз равишда олган фойда бюджетга (коллектив хўжалик ҳисоби даромадидан) ўтказилади ва план бажарилиши тўғрисидаги ҳисобот маълумотларидан чиқариб ташланади.

Нархларнинг оширилишига ва асоссиз фойда олинишига йўл қўйган корхона ғайри қонуний равишда олинган фойда миқдорида коллектив хўжалик ҳисоби даромадидан бюджетга қўшимча штраф тўлайди. Ишлаб чиқарувчи маҳсулот (ишлар, хизматлар) нархини оширган тақдирда истеъмолчи уни етказиб бериш тўғрисида тузилган шартномани бекор қилиш ҳуқуқига эга.

9. Корхона хўжалик фаолиятидаги мустақилликни кенгайтириш, истеъмолчиларнинг якка тартибдаги талабларини тўлароқ ҳисобга олиш, юқори сифатли маҳсулот ва янги техника ишлаб чиқарилишини рағбатлантириш мақсадида матлубот кооперацияси ташкилотларига реализация қилинадиган ҳамда совхозлар ва бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхоналари аҳолидан харид қиладиган ишлаб чиқариш — техника аҳамиятидаги маҳсулотга, халқ истеъмоли молларига, илмий-техника ишланмаларига, қишлоқ хўжалик маҳсулотларига, қонунда кўзда тутилган бошқа турдаги маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)га истеъмолчи билан келишиб нархлар (шартнома нархлари)ни қўллаш ҳуқуқига эга.

Давлат нарх белгилаш органлари шартнома нархларини белгилаш тартибини аниқлайди ва уларнинг қўлланилишини контрол қилади.

10. Совхоз, бошқа давлат қишлоқ хўжалик корхонаси ўзлари ишлаб чиқарадиган саноат маҳсулотига, планда белгиланган ва ўз савдо тармоғи орқали, колхоз бозорида сотиладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг бир қисмига ва плandан ташқари етиштирилган шундай маҳсулотнинг ҳаммасига, шунингдек агросаноат комбинати ичида реализация қилинадиган маҳсулотга мустақил равишда нархларни, кўрсатиладиган хизматларнинг тарифлари ва баҳоларини белгилаш ҳуқуқига эга.

18-МОДДА. КРЕДИТ ВА ҲИСОБ-КИТОБЛАР

1. Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш шароитида корхона ишлаб чиқариш ва социал ривожланиш мақсадларида ва кредит бериш принципларига қатъий риоя этиш: кредитларнинг таъминланиши, мақсад-характери, шошилинчлиги, қайтарилиши ва тўланиши шартлари асосида банк кредитидан актив фойдаланади.

Корхонага қисқа муддатли ёки узоқ муддатли банк кредитлари берилиши мумкин. Қисқа муддатли қарз кредит билан таъминлашнинг йириклаштирилган объектлари бўйича жорий фаолият мақсадлари учун берилади. Узоқ муддатли кредит харажатларнинг қопланиши шартлари билан ишлаб чиқаришни ривожлантириш мақсадларига, шунингдек уй-жойлар ва бошқа социал объектлар қурилишига берилади. Бунда кредит ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш фонди ҳамда социал ривожланиш фондининг (худди шундай аҳамиятдаги бошқа фондларнинг) маблағлари ҳисобидан тўланади.

Корхона кредит билан боғлиқ барча масалаларни ҳисоб-китоб счёти ёки капитал маблағларни пул билан таъминлаш счёти очилган жойдаги кредит муассасаларида ҳал қилади.

Корхона кредитлардан самарали фойдаланилиши учун жавобгардир. Кредит шартларини бузувчи корхоналарга нисбатан жазо чоралари қўлланилади. Корхона қарзларни тўлаш муддатларини мунтазам суратда бузиб келган тақдирда янги кредит олиш ҳуқуқидан маҳрум бўлади: айрим ҳолларда у юқори органнинг кафолати билан кредитдан фойдаланиши мумкин.

2. Корхона ўз мажбуриятлари юзасидан қарзларни вақтида тўлаб қутулиши шарт. Ҳисоб-китобни вақтида қилмаганлиги учун корхона **штраф** ва жарималар тўлайди. **Корхона** ҳисоб-китоб ҳужжатлари тушиши (тўлов муддатлари келиши) **календарь** навбатида **барча ҳисоб-китобларни, шу жумладан бюджетга ажратмаларни амалга оширади ва иш ҳақини тўлайди.**

Банклар корхонанинг ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш фондидаги, шунингдек социал ривожланиш фондидаги вақтинча холи маблағларидан фойдаланганлиги учун унга процентлар тўлайди.

3. **Банклар** тўлов интизомини мунтазам бузувчи корхонани **тўлов қобилиятини йўқотган**, деб эълон қилиб, бу ҳақда асосий товар-моддий бойликларни етказиб берувчиларга ва юқори органга маълум қилишлари мумкин. Бундай корхонанинг мажбуриятлари юзасидан тўловлар навбатини банк белгилаб беради. Корхона ва унинг юқори органи хўжасизликни бартараф этиш ва ҳисоб-китоб интизомини мустаҳкамлаш чораларини кўришлари шарт.

Сўзсиз ундириб олинадиган **штраф** ва жарималарни банк корхонанинг ҳисоб-китоб счетидан ушлаб қолади. Қонунга хилоф равишда олиб қолинган **штраф** ва жарималар ўрнини корхонага айбдор томон оширилган миқдорда қоплайди. Маблағларни шундай қайтариш тўғрисидаги низолар арбитраж ва суд органларида кўриб чиқилади.

19-МОДДА. ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ

1. Корхонанинг **ташқи иқтисодий фаолияти** корхона бутун ишининг муҳим таркибий қисмидир. Одатда бундай фаолият валюта билан ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш асосида амалга оширилади, **унинг натижаси корхона хўжалик фаолияти якунларининг узвий қисми** бўлиб, иқтисодий рағбатлантириш фондларини тузишга ва валюта ажратмаларига бевосита таъсир қилади.

2. Корхонанинг ташқи иқтисодий фаолиятида социалистик мамлакатларнинг корхоналари билан ҳамкорлик, социалистик иқтисодий интеграцияни кенгайтириш ва чуқурлаштириш ҳамда самарали кооперацияни ривожлантириш устун аҳамиятга эга.

Корхона **Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатларнинг корхоналари ва ташкилотлари билан муносабатларда:**

Бевосита алоқалар ўрнатади, ишлаб чиқариш ва фан-техника кооперацияси, шунингдек ҳамкорликнинг иқтисодий шарт-шароитларини, шу жумладан шартнома нархларини белгилаш масалаларини ҳал этади, хўжалик шартномалари ва битимларини тузади;

Кооперация юзасидан етказиб бериладиган экспорт-импорт маҳсулотнинг ва кўрсатиладиган хизматларнинг турлари ҳамда ҳажмларини келишиб олади, моддий ресурслар ва тегишли техникавий ҳужжатларни топширади;

(Давоми олтинчи бетда).

ЛОЙИҲА

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

(Давоми. Боши 1. 4, 5-бетларда).

Илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва экспериментал ишларни ўтказади, шу мақсадда олимлар ва мутахассисларнинг қўшма коллективларини ташкил этади, илмий-техникавий ҳужжатларни ўзаро келишиб олинган шартларда айирбошлайди ва кадрларни ўқитишда ёрдам беради;

СССРнинг халқаро шартномалари асосида барпо этиладиган қўшма корхоналар, халқаро бирлашмалар ва ташкилотларнинг фаолиятида қатнашади.

3. Корхона **капиталистик ва ривожланаётган мамлакатларнинг фирмалари билан иқтисодий алоқаларни** ўзаро манфаатдорлик ва тенг ҳуқуқлилик принциплари асосида амалга оширади. Узоқ муддатли ва балансли асосда ишлаб чиқариш ҳамда илмий-техникавий кооперация, шунингдек қўшма корхоналар ва ишлаб чиқаришларни ташкил этиш шундай алоқаларни ривожлантиришнинг асосий формаларидир. СССР территориясида қўшма корхоналар ва ишлаб чиқаришларни ташкил этиш ҳамда улар фаолияти тартиби совет қонунларига мувофиқ белгиланади.

4. Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспортга анча кўп етказиб беришни таъминлаётган корхонага экспорт-импорт операцияларини (шу жумладан капиталистик ва ривожланаётган мамлакатларнинг бозорларида) бевосита амалга ошириш ҳамда шу мақсадлар учун **хўжалик ҳисобидаги ташқи савдо фирмасини** ташкил этиш ҳуқуқи берилиши мумкин.

Ташқи бозорга мустақил чиқиш ҳуқуқига эга бўлмаган корхоналар ўз маҳсулоти ва хизматлари ўзининг ёки бошқа министрликлар ва идораларнинг ташқи савдо бирлашмалари орқали экспорт қилиниши учун энг яхши шарт-шароитларни аниқлашда қатнашадилар.

5. Хўжалик **ҳисобини мустаҳкамлаш,** иқтисодий манфаатдорлик ва жавобгарликни кучайтириш, экспорт-импорт операцияларини амалга оширишда **мустақилликни кенгайтириш мақсадида** корхона:

Чет эллик шериклари билан хўжалик шартномалари асосида ҳамкорлик қилади;

Тайёр маҳсулотни ва хизматларни экспортга реализация қилишдан олинган маблағлардан, шунингдек кооперация асосида маҳсулот етказиб бериш ва лицензиялар сотиш борасидаги операциялардан тушган бутун валюта маблағларидан узоқ муддатли барқарор нормативларга мувофиқ ҳосил қилинадиган валюта ажратмалари фондини тузади;

Маҳсулот экспорт қилишдан олинадиган валюта маблағи ҳисобига кредитни тўлаш шарти билан экспорт ишлаб чиқаришларини ташкил этиш ва ривожлантириш учун банкдан чет эл валютасида кредит олиши мумкин;

Ташқи иқтисодий алоқаларнинг самарадорлиги ҳамда ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва унинг техникавий даражасини ошириш манфаатларини кўзлаб, **валюта маблағларидан** оқилона **фойдаланиш** учун **иқтисодий жиҳатдан жавобгар бўлади;**

Товарларни экспорт қилиш юзасидан топшириқларни ёки шартнома мажбуриятларини бажармаганликдан кўрилган зиённи ўзида мавжуд бўлган валюта маблағлари ҳисобидан қоплайди;

Мажбуриятлар унинг айби билан бузилган тақдирда чет эллик харидорга барча штрафлар ва бошқа жарималарни валюта ажратмалари фонди ҳисобидан валюта билан тўлайди.

6. Ишлаб чиқаришни техника билан қайта жиҳозлаш ва реконструкциялаш, илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ишлари ва бошқа ишларни ўтказиш мақсадлари учун корхона валюта ажратмалари фонди ёки қарзга олинган маблағлар ҳисобига ва шулар доирасида маҳсулотни импорт қилади. Корхона ўз меҳнат коллективларининг эҳтиёжлари учун Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлардан медицина техникасини, маданий-маиший, спорт товарлари ҳамда давлат тақсимоти планларига киритилмайдиган бошқа товарларни сотиб олиш ҳуқуқига ҳам эга.

Корхона валюта ажратмалари фондининг маблағлари олиб қўйилиши мумкин эмас ва кейинги йилларда фойдаланиш учун жамғарилиши мумкин.

7. Корхона илмий-техника ишларини ўтказиш ва кооперация билан боғлиқ самарали ишлаб чиқаришларни ривожлантириш учун кредит шартлари асосида СССР Ташқи савдо банкидан социалистик ҳамдўстлик мамлакатларида ўтувчи пулни ва уларнинг миллий валюталарини сотиб олиши мумкин.

20-МОДДА. ТАБИАТДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ

1. Корхона совет кишилари ҳозирги ва келгуси авлодларининг манфаатларини кўзлаб, **табиий ресурслардан самарали фойдаланилиши ва уларнинг такрор ҳосил қилинишини** таъминлаши, шу ресурслар унга қандай мақсадларда берилган бўлса, ана шу мақсадларга мувофиқ улардан тежаб-тергаб фойдаланиши, атроф-муҳитни булғанишдан ва бошқа зарарли таъсирлардан муҳофаза қилиши, табиий муҳит муҳофаза этилишини таъминлашнинг ишлаб чиқаришни бош йўналиши сифатида чиқитсиз технологиялар негизида ташкил этиши шарт.

Корхона фойдали қазилмалардан ва бошқа табиий ресурслардан комплекс фойдаланишни таъминлайди; қишлоқ хўжалик экинзорларидан оқилона фойдаланиши, ерларни экин экишга яроқли ҳолга келтириши ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилишга доир бошқа тадбирларни ўтказиши керак.

Табиатни муҳофаза қилиш борасида корхона амалга оширадиган тадбирлар ишлаб чиқаришнинг табиий муҳитга салбий таъсири оқибатларини батамом тугатиши лозим.

Ишлаб чиқаришни кенгайтириш, реконструкциялаш ва техника билан қайта жиҳозлаш лойиҳаларида корхона табиатни муҳофаза қилиш иншоотлари ва қурилмаларини кўзда тутади, уларни барпо этади ҳамда самарали ва узлуксиз ишлатилишини йўлга қўяди.

2. Миллий бойликнинг бир қисми сифатида табиий ресурслардан фойдаланганлик учун корхона **ўз маблағлари ҳамда кредитлар ҳисобидан** белгиланган маблағларни тўлайди ва табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини амалга оширади. Айрим ҳолларда бундай тадбирларни марказлаштирилган манбалар ҳисобидан пул билан таъминлашга йўл қўйилади.

3. Корхона атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланиш соҳасида олиб бораётган ишларда халқ депутатлари маҳаллий Советининг ҳамда табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланиш соҳасида давлат контролини амалга оширадиган бошқа органларнинг назорати остида бўлади.

Корхона атроф-муҳитни булғаш ва табиий ресурслардан норационал фойдаланиш сабабли етказилган **зарарнинг ўрнини қоплайди** ҳамда табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга риоя этилмаганлиги учун моддий жавобгар бўлади. Табиатдан фойдаланиш юзасидан белгиланган режимни қўпол равишда бузувчи **корхона фаолияти йўл қўйилган бузишлар бартараф этилгунга қадар тўхтатиб қўйилиши мумкин.**

21-МОДДА. КОРХОНАНИНГ БИРГАЛИКДАГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОЦИАЛ ФАОЛИЯТИ

1. Ишлаб чиқариш потенциалидан яна ҳам самаралироқ фойдаланиш, товарлар ишлаб чиқаришни ва хизматларни кенгайтириш, фан-техника проблемаларини биргаликда ҳал этиш, инфраструктурани ривожлантириш учун корхона ўз ташаббуси билан ёки халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ёхуд бошқа ташкилотларнинг таклифига биноан мазкур территорияда жойлашган корхоналар билан кооперацияни ривожлантиради. **Улар тармоқлараро, тармоқ ва регионал вазифаларни ҳал этиш учун ўз куч-ғайратларини бирлаштиришлари мумкин.** Шу мақсадда корхоналар:

ишлаб чиқаришни реконструкциялаш ва техника билан қайта жиҳозлашга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, маҳсулот сифатини оширишга, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ва аҳолига кўрсатиладиган хизматларни ривожлантиришга алоқадор ишларни биргаликда бажариш;

Белгиланган тартибда тармоқлараро ишлаб чиқаришларни, коллектив фойдаланишдаги ҳисоб марказларини, илмий, лойиҳа, конструкторлик, ремонт, қурилиш, савдо ҳамда бошқа қўшма корхоналар ва бирлашмаларни ташкил этиш;

Ишлаб чиқариш инфраструктураси, ёрдамчи қишлоқ хўжалик объектлари, табиатни муҳофаза қилиш иншоотлари, уй-жойлар ҳамда бошқа ишлаб чиқариш, социал-маданий ва коммунал-маиший объектларни барпо этиш ва уларни ишлатиш;

Мутахассислар тайёрлашни ташкил этиш, ўқув-ишлаб чиқариш корхоналарини (ўқув юртлари билан биргаликда) барпо этиш ҳуқуқига эга.

Корхоналар юқорида айтилган ва бошқа қўшма фаолиятни амалга ошириш учун шартномалар тузадилар, бу шартномаларда молиявий, меҳнат ва моддий ресурсларни пайчилик асосларида бирлаштириш, шунингдек қўшма корхоналар ҳамда бирлашмаларни ташкил этиш ва уларнинг фаолияти билан боғлиқ масалаларни ҳал этиши кўзда тутилади.

2. Корхона иттифоқдош (областларга бўлинмаган) ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ташкил этадиган тармоқлараро ва хўжаликлараро территориал — ишлаб чиқариш бирлашмаларининг фаолиятида қатнашиши мумкин.

22-МОДДА. УЧЕТ, ҲИСОБОТ ВА КОНТРОЛ

1. Бутун хўжалик фаолиятига актив таъсир ўтказиш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш йўллари, форма ва методларини анализ қилиш учун ҳамда самарали бошқаришни таъминлаш, план топшириқларини бажаришда айрим номутаносибликлар вужудга келишининг олдини олиш мақсадида корхона иш натижаларини учет қилиб, ишлаб чиқаришнинг бориши устидан контролни амалга оширади, оператив бухгалтерия ва статистика ҳисоб-китобини олиб боради.

Корхона:

Замонавий ҳисоб техникасини кенг қўлланиш негизида учет ҳамда ахборотни ишлаб чиқиш илғор форма ва методларидан фойдаланиши;

Ҳисоботларни тузиши ва уларни белгиланган муддатларда тегишли органларга тақдим этиши, ҳисоботлар ва балансларнинг тўғрилигини таъминлаши;

Моддий, меҳнат ва молиявий ресурслардан оқилона ҳамда тежаб-тергаб фойдаланилиши устидан қатъий контролни амалга ошириши, хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши қатъиян кураш олиб бориши, бундай ҳодисаларнинг олдини олиш чораларини кўриши, ўғирликлар ва қонунларни қўпол равишда бузиш ҳоллари тўғрисида прокуратура ёки ички ишлар органларига хабар қилиши;

Қонунчиликка, шартномага, молия интизоми ва маҳсулот сифатига риоя этилиши учун юридик ҳамда бухгалтерия хизматларининг роли ва масъулиятини ошириши керак.

Корхоналарнинг ва структуравий бўлинмаларнинг раҳбарлари қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик фактлари ҳамда давлат ҳисоботини бошқача тарзда бузишлар учун шахсан масъул бўлиб, интизомий, моддий ёки жиноий жавобгарликка тортиладилар.

Корхона ҳисоботи формалари, уларни тақдим этиш адреслари ва муддатлари белгиланган тартибда аниқланади. Бошқа ҳар қандай ҳисоботни талаб қилиш ва тақдим этиш тақиқланади.

2. Юқори органлар билан бир қаторда молия-банк органлари ҳамда бошқа бошқарув органлари ҳам корхона фаолиятини контрол қилиш юзасидан қонунларда улар зиммасига юкланган вазифаларга мувофиқ корхона фаолиятини ревизия қилишлари ва текширишлари мумкин. Ревизия ёки текшириш ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва халқ контроли комитетларининг талабига биноан ўтказилиши мумкин.

Барча хил ревизия ва текширишлар хўжалик юритиш самарадорлигини оширишга кўмаклашиши шарт, корхона ишининг нормал маромини издан чиқармаслиги керак.

3. Корхонада халқ контроли комитети (группаси, пости) сайланади, корхона маъмурияти ишда унга бутун чоралар билан ёрдам бериши, унинг таклифлари ва тавсияларини кўриб чиқиб, очиб ташланган камчиликларни бартараф этадиган зарур чораларни кўриши шарт.

23-МОДДА. КОРХОНАНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА УНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТЎХТАТИШ

1. Корхоналарни ташкил этиш СССР Министрлар Совети белгилаган тартибда амалга оширилади.

Корхоналарни қайта ташкил этиш (бирлаштириб юбориш, қўшиш, ажратиш, чиқариб олиш, қайта тузиш) тегишли корхоналарни ташкил этиш ҳуқуқига эга бўлган органнинг қарорига биноан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Корхонанинг фаолияти:

унинг бундан буён ишлашига зарурат қолмаган ва у қайта ташкил этилиши мумкин бўлмаган тақдирда ёки қонунларда кўзда тутилган бошқа асослар сабаб бўлган тақдирда;

Корхона узоқ вақт зарар кўриб келаётган ва тўлов қобилиятига эга бўлмаган, унинг маҳсулоти талаб қилинмаётган тақдирда ҳамда тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш шароитида ишнинг рентабеллигини таъминлаш борасида кўрилаётган чоралар ҳеч **қандай натижаларни бермаётган ҳолларда тўхтатиб** қўйилиши керак.

2. **Корхонани қайта ташкил этиш ва тугатиш чоғида юқори орган ишдан бўшатилаётган ходимларнинг СССР Конституциясида ва қонунларида белгиланган ҳуқуқларини гарантиялайди.** Корхона қайта ташкил этилиши ёки тугатилишидан камида икки ой илгари ходимлар ишдан бўшатилиш муддати тўғрисида шахсан огоҳлантирилади. Ишга жойлашиш даврида, лекин узоғи билан уч ой муддат ичида уларнинг ўртача иш ҳақи ва узлуксиз меҳнат стажи сақлаб қолинади.

Корхонани қайта ташкил этиш ёки тугатиш тўғрисида қарор қабул қилган орган ва халқ депутатлари маҳаллий Совети бўшатилаётган ходимларни ишга жойлаштиришда уларга бутун чоралар билан ёрдам берадилар. Гражданларнинг тугатилаётган корхонага даъволари ва улар устидан шикоятлари юқори органга тақдим этилиши мумкин.

Касби, ихтисоси ва малакасига мувофиқ ишга жойлаштириб бўлмайдиган ходимлар меҳнат шартномасини тузиш чоғида кўрсатиладиган муддат мобайнида қайта тайёргарликдан ўтиш шарти билан янги иш жойига қабул қилинадилар.

3. Корхона юқори орган тасдиқлайдиган уставга эга бўлади. Устав тасдиқланган кундан бошлаб корхона юридик шахс бўлиб қолади, униг фаолияти билан боғлиқ ҳуқуқлардан фойдаланади ва мажбуриятларни бажаради.

Корхона ўз номи ёзилган ва СССР ёки иттифоқдош республиканинг (корхона бўйсунишига қараб) Давлат герби тасвирланган муҳрга эга бўлади.

24-МОДДА. УШБУ ҚОНУННИ ҚЎЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

Халқ хўжалигининг айрим тармоқларида ва корхоналарнинг айрим турларига нисбатан ушбу Қонунни қўлланиш хусусиятларини СССР Министрлар Совети белгилаб беради.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ЭЪТИБОР КУЧАЙТИРИЛМОҚДА

Беруний районида илмий атеизм халқ университети ишлаб турибди. Унинг машғулотларига 80 нафар тингловчи жалб қилинди. «Билим» жамияти район ташкилотининг 25 нафар атеист лектори, қишлоқлардаги 40 нафар агитатор самарали иш олиб бормоқда.

Районда 61 мактаб, 34 кутубхона, 8 маданият уйи, 15 клуб, 5 ҳунар-техника ва педагогика билим юрти атеистик тарбия, сиёсий-тарбиявий ишлар марказларига айлантирилди. Атеистик бурчаклар жиҳозланди. Ёшлар ўртасида суҳбат ва лекциялар уюштиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

М. МУХАНОВ.

• *Спорт*

АЖОЙИБ МУВАФФАҚИЯТ

Европа биринчилиги учун бу йилги мусобақаларда совет спортчилари ажойиб зафар қучишмоқда. Жуфт ҳолда фигурали учиш мусобақаларида ҳурмат шоҳсупасининг биринчи ва иккинчи поғонасини мамлакатимиз спортчилари эгаллашди. Л. Селезнова ва О. Макаров олтин, Е. Валова ва О. Васильев кумуш медаль билан тақдирландилар.

Якка ҳолда учиш мусобақасида ҳам мамлакатимиз спортчиларига тенг келадиганлар топилмади. Ўтган йилги Европа чемпиони А. Фадеев яна олтин медаль эгаси бўлди. А. Котин иккинчи, В. Петренко учинчи ўринни олди.

ТЕРМА КОМАНДА СОСТАВИДА

Тоғ чанғисини моҳирона бошқариш, акробатика усулларини билиш, ҳаттоки, рақс элементларини ўрганишдек уйғунлашган спорт тури оммалашиб бормоқда. Унинг номи — фристайлдир.

Францияда фристайл бўйича Европа биринчилиги мусобақалари бошланди. Совет Иттифоқи терма командаси бу мусобақаларга қизғин ҳозирлик кўрди. Республикамиз спортчилари Ирина Черникова, Василина Семёнчук ва Мурод Аблятиров мамлакатимиз шарафини биринчиликда ҳимоя этишади.

Қитъа биринчилигидан сўнг СССР кубоги учун беллашувлар ўтказилади. У февраль ойининг охирларида Латвиянинг Сигулда шаҳрида бўлади.

• *Телевидениенинг ҳафталик программаси* 9—15 февраль

9 февраль, душанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Озарбайжон ССР Давлат рақс ансамблининг концерти. 9.45 — С. Михалков қаҳрамонлари экранда. 11.10 — Концерт. 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Онамларнинг мактаби. 17.15 — Ҳужжатли фильмлар. 18.10 — Фалсафий суҳбатлар. 18.40 — БССР Давлат академик халқ хори ижро этади. 19.10 — Дунё воқеалари. 19.25 — Совет композиторларининг қўшиқларини Мичел ижро этади. 19.45 — Жадаллаштириш. 20.15 — «Уч карта». Фильм-балет. 21.30 — Время. 22.05 — А. С. Пушкиннинг сўнгги кунлари. 23.05 — Дунё воқеалари. 23.15 — СССР халқ артисти В. Атланов концерти.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Физика. 10.05 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Астрономия. 12.05 — Қишлоқ хўжалиги билимлари университети. 13.20 — Бадиий фильм. 14.45 — Тарих сабоғи. 15.30 — Янгиликлар. 15.35 — Вс. Вишневский. «Оптимистик фожиа». 18.30 — Янгиликлар. 18.50 — Мультфильм. 19.00 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 20.00 — Музикали киоск. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Халқаро панорама. 21.30 — Время. 22.05 — Бадиий фильм. 23.10 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.05 — Ритмик гимнастика. 7.30 — Ахборот. 7.50 — «Салом, кичкинтойлар!». 16.35 — Биология. 17.10 — Ҳужжатли фильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Абитуриент-87. 18.15 — Мультфильмлар. 18.35 — Ёшлик. 19.05 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Орган куйлари кечаси. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ёдгорлик туркумидан. 21.30 — Время. 22.05 — КПСС МК январь Пленуми қарорлари — ҳаётга! 22.25 — «26 Боку комиссарлари». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.30 — А. С. Пушкин ва кино. 20.20 — Илмий-оммабоп фильм. 20.50 — Китоб дўстлари. 21.30 — Время.

ФРУНЗЕ. 22.05 — Реклама. 22.10 — «Вакансия». Бадиий фильм.

10 февраль, сешанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 10.15 — «Уч карта». Фильм-балет. 11.30 — Москва бўйлаб саёҳат. 11.50 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Мультфильм. 17.20 — Горнчилар, қаердасиз! 17.50 — Концерт. 18.35 — Мультфильм. 19.05 — Дунё воқеалари. 19.20 — «Серенада квинтети ижро этади». 19.50 — Мультфильм. 20.30 — РСФСРда хизмат кўрсатган артист Э. Москвитин ижро этади. 20.55 — ССР Иттифоқи Большой театрида А. С. Пушкин хотирасига бағишланган кеча. Танаффусда — Время.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 Тарих. 10.05 — Француз тили. 11.05 — Илмий-оммабоп фильм. 11.35 — Ботаника. 11.55 — Илмий-оммабоп фильм. 12.05 — Рус тили. 13.00 — Ўқитувчи экрани. 13.30 — Физика. 15.00 — Янгиликлар. 15.05 — Бадиий фильм. 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Ҳамдўстлик. 19.15 — Сиз бунга қодирсиз. 20.00 — Ритмик гимнастика. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 21.30 — Концерт. 22.00 — Ҳужжатли фильмлар. 22.15 — Время. 22.50 — Бадиий фильм. 00.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Ахборот. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 16.35 — Ўзбек мактаблари учун рус адабиёти. 17.10 — РАПО: тикланиш муаммолари. 17.20 — Пионер телетайпи. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 18.15 — Болалар учун фильм. 19.00 — Диёрим Ўзбекистон. 19.30 — Ахборот. 19.45 — ЎзССР давлат телерадиоси хизмат кўрсатган хорининг концерти. 20.30 — Ахборот. 20.55 — А. С. Пушкин хотирасига бағишланган кеча. Танаффусда — Время. 22.50 — «Зулматни тарк этиб». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.30 — «Қизил олма». Бадиий фильм. 20.50 — Беш йиллик: ишлар ва одамлар. 21.30 — «Совет Ўзбекистони». Кинопрограмма. 22.15 — Время.

11 февраль, чоршанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.45 Горнчилар, қаердасиз! 10.15 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 1-серия. 11.35 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Ҳужжатли фильмлар. 17.25 — Концерт. 17.55 — Олтин дарвоза. 18.45 — Фильм-концерт. 19.05 — Дунё воқеалари. 19.20 Қишлоқ хўжалик билимлари университети. 20.05 — «Любовь Орлова». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 1-серия. 23.25 — Дунё воқеалари. 23.35 — Дунё ва ёшлар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Жамиятшунослик. 10.05 — Немис тили. 11.05 — Илмий-оммабоп фильм. 11.35 — Ўқув кўрсатуви. 12.05 — СССРнинг монументал санъати. 13.10 — Бадиий фильм. 14.15 — Ўқув кўрсатуви. 14.45 — Умумий биология. 15.45 — Янгиликлар. 15.50 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 18.30 — Янгиликлар. 18.50 — Здоровье. 19.35 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 19.40 — Жаҳон музика маданияти хазинасидан. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Бизнинг уй. 21.30 — Время. 22.05 — Даврани кенг олинг. 24.00 — Янгиликлар.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Пионер телетайпи. 7.40 Телефильм. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ахборот. 8.20 — Оилада орасталик тарбияси. 16.35 — Адабиёт. 17.10 — Телефильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Алгоритмлар. 18.15 — Мультфильм. 18.35 — Сатирик новеллалар. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Қайта қуриш ва юридик фан вазифалари. 20.15 — Табиат сирлари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Амалий давра суҳбати. 23.05 — Бугун оламда нима гап? 23.20 — Ҳужжатли фильм.

УзТВ-II. 19.30 — А. С. Пушкин музикада. 20.10 — Ритмик гимнастика. 20.30 — Телефильм. 21.00 — Ҳушёрлик — ҳаёт мезони. 21.30 — Время.

ФРУНЗЕ. 22.05 — Реклама. 22.15 — Илмий-оммабоп фильм.

12 февраль, пайшанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 12.25 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Тбилиси шаҳар «Чиора» ва «Алиони» болалар вокал ансамбли концерти. 17.00 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 17.45 — Ҳужжатли фильм. 18.00 — Циркни ҳамма севади. 18.30 — Жойида ҳал қилинади. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Хоккей. Халқаро мусобақа. 21.30 — Время. 22.05 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 2-серия. 23.35 — Дунё воқеалари. 23.45 — Фильм-концерт.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм 9.35 — Ўқув кўрсатуви. 10.05 — Испан тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Зоология. 12.00 — Шахмат мактаби. 13.30 — Атроф-муҳит билан танишув. 13.50 — Бадиий фильм. 15.00 — Янгиликлар. 15.05 — Фильм-концерт. 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Саёҳатчилар клуби. 19.45 — Ритмик гимнастика. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — Гамбург — Вашингтон. Телекўприк. 21.30 — Время. 22.05 — Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 00.55 — Янгиликлар.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Комсомол съезди олдидан. 7.50 — «Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ахборот. 8.20 — Яхши кайфият. 16.35 — Ботаника. 17.10 — Телефильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — География. 18.15 — Ёшлик. 18.45 — Мультфильм. 19.00 — Иқтисодий шарҳ. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ёзувчи ва замон. 20.15 — Афғонистон ёшлари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Ўзбекистон балети ҳақида». 21.30 — Время. 22.05 — Ягона сиёсий кун. 22.25 — Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари.

УзТВ-II. 19.30 — «Театр ва томошабин». 21.00 — «Қишлоқ — чорвадорлар учун масъулиятли давр». 21.30 — Время.

ДУШАНБА. 22.05 — Давра суҳбати. 22.45 — «Даҳонинг ёшлиги». Бадиий фильм.

13 февраль, жума

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 2 ва 3-сериялар. 12.25 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.40 — Рус тили. 16.10 — С. Михалков қаҳрамонлари экранда. 18.15 — Агропром: бугун ва эртага 18.45 — Рус музейи. 19.45 — Дунё воқеалари. 19.30 — Мультфильм. 19.50 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 3-серия. 21.30 — Время. 22.00 — Муаммолар — изланишлар — ечимлар. 23.30 — Ленин комсомоли мукофоти лауреатлари бўлган бадиий коллективларнинг чиқиши. 24.00 — Дунё воқеалари. 00.10 — Эстрада программаси.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Тарих. 10.05 — Инглиз тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 — Бизнинг боғ. 13.10 — Революцион рассомлар. 13.50 — И. Губач. «Ғўр малина». Фильм-спектакль. 15.50 — Янгиликлар. 15.55 — Тўпли хоккей. СССР чемпионати. 18.30 — Янгиликлар. 18.50 — Мультфильм. 19.00 — Қишлоқ янгиликлари. 20.00 — Концерт. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Бокс. СССР чемпионати. 21.30 — Время. 22.00 — Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 23.50 — Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 00.20 — Янгиликлар.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Ёшлик. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ахборот. 8.20 — Тонгги тароналар. 16.35 — ЎзССР тарихи. 17.10 — Телефильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — «Абитуриент — 87». 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Қизғанчиқ рицарь». Адабий театр. 19.10 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Қишлоқ хўжалиги билимлари телевизион университети. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Навоий ва мусиқа». 21.30 — Время. 22.05 — Эстрада калейдоскопи. 23.20 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.30 — «Дўстларимиз тароналари». 20.10 — Ритмик гимнастика. 20.30 — Телефильм. 20.40 — Реклама. 20.50 — Мактаб ислоҳоти қирралари. 2-кўрсатув. 21.30 — Время.

ДУШАНБА. 22.00 — Тошкент кунларига бағишланган дўстлик кечаси.

14 февраль, шанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.25 — Болалар учун кўрсатув. 9.55 — «Ака-ука Лаутензаклар». Бадиий фильм, 3-серия. 11.40 — Ғолиблар. 12.50 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 13.20 — Ҳамдўстлик. 13.55 — Хоккей. Халқаро матч. 15.55 — Дунё воқеалари. 16.10 — «Ҳаётга йўлланма». Бадиий фильм. 17.55 — Ҳайвонот оламида. 18.55 — Мультфильмлар. 19.25 — Телетомошабинларнинг саволларига академик В. Г. Афанасьев жавоб беради. 19.55 — «Поезд тўхтаб қолди». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Шанба оқшомида. 00.05 — Янгиликлар. 00.10 — Жаҳон халқлари ижоди.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Винница шаҳар «Кобзарлар» фольклор ансамблининг чиқиши. 9.30 — Ритмик гимнастика. 10.00 — Тонгги почта. 10.30 — Жаҳон бадиий маданияти. 11.25 — М. И. Глинка романслари. 12.35 — «Мимино». Бадиий фильм. 14.10 — Кинопанорама. 15.55 — Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 17.45 — Бизнинг боғ. 18.15 — Ёшлар учун музикали кўрстув. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Дзюдо. СССР чемпионати. 21.30 — Время. 22.05 — «Учиш кечиктирилади». Бадиий фильм. 23.30 — Спорт программаси.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Ҳужжатли фильм. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ахборот. 8.20 — Рақс гулшанида. 8.30 — Время. 9.10 — Комсомол съезди олдидан. 9.45 — Врач маслаҳати. 9.55 — Ҳовлимиздаги стадион. 10.25 — Т. Минуллин. «Виз қишлоқ йигитлари». Спектакль. 12.25 — «Буюк илангоёқлар». Бадиий фильм. 13.55 — Бойчечак. 14.25 — Замондас. 18.00 — Гўзаллик оламига саёҳат. 19.00 — Давлат қабули — давр талаби. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 19.55 — Фан уфқлари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Бизга мактуб йўллабсиз. 21.30 — Время. 22.05 — Кино оламида.

ДУШАНБА. 18.00 — Светофор. 18.45 — Театр ва томошабин. 19.30 — Новости. 19.50 — Реклама. 19.55 — «Тун». Теленовелла. 20.30 — Ахбор. 20.50 — «Янги қўшиқлар». 21.30 — Время. 22.05 Телетомошабин билан мулоқот. 23.05 — Шу куннинг воқеалари.

15 февраль, якшанба

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм, Музика 8.30 — Время. 9.15 — Ритмик гимнастика. 10.00 — Спортлото. 10.15 — Будильник. 10.45 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.45 — Тонгги почта. 12.15 — Коньки спорти. Жаҳон чемпионати. 13.00 — Музикали киоск. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — Здоровье. 15.15 — Спектакль. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — П. И. Чайковский номидаги давлат концерт залида СССР халқ артисти И. Моисеев раҳбарлигидаги СССР давлат халқ рақс ансамблининг 50 йиллигига бағишланган кеча. 21.30 — Время. 22.00 — Пушкинга бағишланади. 23.20 — Янгиликлар. 23.25 — Киноафиша.

МТ-II. 9.00 — Гимнастикага сафланинг. 9.10 — Ҳаммасини билишни истайман. 9.30 — Мультфильм. 10.30 — Камер музикалардан концерт. 10.50 — Эстония телевидение студиясининг программаси. 12.00 — Жаҳон музика маданияти хазинасидан. 12.50 — Рус тили. 13.20 — Дунё ва ёшлар. 14.10 — Жаҳон камера кўзгусида. 15.15 — Рязань рус халқ давлат хорининг концерти. 15.55 — Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 17.45 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 18.45 — «Кечки вариант». Бадиий фильм. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — Спорт программаси. 21.30 — Время. 22.00 — Спорт программасининг давоми.

УзТВ-I. Ритмик гимнастика. 7.30 — Телефильм. 8.00 — Ахборот. 8.20 — Телефильм. 8.30 — Время. 9.10 — Биргаликда куйлаймиз. 9.30 — Инсон боладикдан бошланади. 10.00 — Истеъдод. 10.20 — Футбол ўйнашни ўрганинг. 10.50 — «Турнахон». Бадиий фильм. 12.15 — Шахмат мактаби. 12.45 — Актёрлар ва роллар. 14.05 — Реклама. 18.05 — Болалар учун фильм. 18.30 — «Китоб бизнинг дўстимиз». 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Мусиқа жавони. 21.30 — Время. 22.00 — «Резерв №1». 22.25 — Саҳна усталари.

ДУШАНБА. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Телепочта. 19.10 — Адабий театр. 19.30 — Новости. 19.45 — Бахтли бўлинг кўрсатувига илова. 20.30 — Ахбор. 20.45 — Лирик қўшиқлар. 21.30 — Время.

Р. — 08556. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. В. — 33. ИНДЕКС 64583.